

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Formy závěti

Barbora Berešová

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Barbora BEREŠOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0016P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Formy závěti**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Pojem závěti
2. Závět pořízená soukromou listinou
3. Závět pořízená veřejnou listinou
4. Privilegovaná závět
5. Svědci závěti

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. července 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2023

Barbora Berešová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala doc. JUDr. Jindřichu Psutkovi, Ph.D. za jeho vstřícnost, odborné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Rovněž bych také chtěla poděkovat své rodině a kamarádce za podporu během zpracovávání této práce i mého studia.

Seznam zkratek

ABGB	rakouský zákon JGS Nr. 946/1811, Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch
BGB	německý zákon BGBI. I S. 1089, Bürgerliches Gesetzbuch
FO	fyzická osoba
LZPS	ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
MatrZ	zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů
násl.	následující
NotŘ	zákon č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObčZ	zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník
OdpŠk	zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
OZO	císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský
OZř	zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
PO	právnícká osoba
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
ZhlmP	zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
ZKSNK	zákon č. 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
ZPP	zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním

příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením

- ZŘS zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- ZSP zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb.
- ZÚZSVM zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových
- ZZS zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

Obsah

Úvod.....	1
1. Závěť	4
1.1 Zásady ve vztahu k závěti.....	5
1.1.1 Zásada volnosti zůstavitele ve volbě dědice	5
1.1.2 Zásada rovnosti	5
1.1.3 Zásada univerzální sukcese.....	6
1.1.4 Zásada volnosti přijmout nebo odmítnout dědictví	6
1.1.5 Zásada ingerence veřejné moci.....	7
1.2 Podmínky platnosti závěti	7
1.2.1 Obecné náležitosti.....	7
1.2.2 Pořizovací způsobilost	8
1.2.3 Náležitosti vůle	9
1.2.4 Náležitosti projevu vůle	9
1.2.4.1 Forma závěti.....	10
1.2.4.2 Požadavek zřejmosti data závěti při existenci více vzájemně si odporujících závětí	10
1.3 Výklad a rozsah závěti.....	10
1.3.1 Výklad závěti	10
1.3.2 Možnost rozdělení závěti do více listin	11
1.4 Případnutí pozůstalosti dědicům.....	11
1.5 Uvolněný podíl a jeho přirůstání	14
2. Formy závěti	15
2.1 Formy závěti v rámci historického vývoje	15
2.1.1 OZO ve znění od 1. 1. 1925 do 31. 12. 1950.....	15
2.1.2 ObčZ ve znění od 1. 1. 1951 do 31. 3. 1964.....	19
2.1.3 OZ ve znění od 1. 4. 1964 do 31. 3. 1983.....	20
2.1.4 OZ ve znění od 1. 4. 1983 do 31. 12. 1991.....	20
2.1.5 OZ ve znění od 1. 1. 1992 do 31. 12. 1992.....	21
2.1.6 OZ ve znění od 1. 1. 1993 do 31. 7. 1998.....	22
2.1.7 OZ ve znění od 1. 8. 1998 do 31. 12. 2013.....	22
2.2 Formy závěti v současnosti	24

Seznam použitých pramenů	82
Odborná literatura.....	82
Právní předpisy	82
Judikatura	83
Komentáře	85
Jiné online prameny.....	85
Seznam tabulek.....	87

Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem si zvolila téma s názvem formy závěti. Jedním z důvodů tohoto výběru je můj zvýšený zájem o oblast notářství. Po absolvování právnické fakulty bych ráda působila jako notářská koncipientka v rámci notářské kanceláře a do budoucna směřovala k výkonu profese notářky. Toto téma je mi blízké také z důvodu, že se závěti a jejími formami se může setkat každý člověk a považuji za zvlášť praktické si v této oblasti prohloubit znalosti. Dále hodnotím jako velmi zajímavé, že existují různé možnosti, jak závěť pořídit, a to i za značně ztížených okolností. Překážkou není nepříznivý zdravotní stav zůstavitele ani neobvyklé prostředí, ve kterém se nachází, či situace, které čelí. Cílem mé diplomové práce je komplexně představit problematiku forem závěti, a to jak v současnosti, tak v rámci historického vývoje.

V úvodní části mé diplomové práce přiblížím obecně závěť, zaměřím se na její charakteristiku, základní zásady, podmínky platnosti, výklad a rozsah. Dále se v souvislosti se závěti v úvodní části soustředím na připadnutí pozůstalosti dědicům, uvolněný podíl a jeho přirůstání.

Hlavní část mé diplomové práce je věnována formám závěti. Nejprve seznámím s formami závěti v rámci historického vývoje, kdy uvedu jednotlivé způsoby pořízení závěti včetně jejího zrušení, a to v různých časových obdobích od roku 1925 po současnost. Poté se stane předmětem mého zájmu aktuální právní úprava, kdy se na formy závěti zaměřím podrobněji. Rozčlením závěti na závěti pořízené soukromou listinou, závěti pořízené veřejnou listinou a privilegované závěti (závěti s úlevami).

Nejprve představím závěť pořízenou soukromou listinou, v jejímž rámci rozliším holografní závěť a allografní závěť. U holografní závěti rozvedu zejména podmínky její platnosti, náležitosti podpisu a problematiku data závěti. Poté vysvětlím allografní závěť a rozliším allografní závěť obecnou a allografní závěť zvláštní. U allografní závěti obecné vymezím především jednotlivé podmínky platnosti, požadavek na osobu sepisující závěť a svědky včetně jejich podpisu. V rámci allografní závěti zvláštní definuji nevidomého zůstavitele a uvedu, za jakých podmínek může taková osoba závěť v této formě pořídit. Dále objasním, koho rozumíme osobou se smyslovým postižením a jakým způsobem

taková osoba může allografní závěť zvláštní pořídit. Zmíním například problematiku dorozumívání se s osobou se smyslovým postižením, nezbytnost podpisu či učinění vlastního znamení a náležitosti, jež jsou u této formy nezbytné v závěti uvést. Poté představím souvislost se zákonem o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, dále situaci, kdy se osoba nevidomá nebo osoba se smyslovým postižením rozhodne pořídit notářský zápis.

U závěti pořizené veřejnou listinou definuji pojem veřejná listina, zaměřím se na osobu notáře, obsah, úschovu a evidenci notářského zápisu a posouzení projevu zůstavitelovy vůle. Následně rozliším závěť pořizenou veřejnou listinou fakultativně a závěť pořizenou veřejnou listinou obligatorně. V případě obligatorního porřízení touto formou vyjmenuji jednotlivé druhy osob, na něž se povinné porřízení notářského zápisu vztahuje.

Dále se budu věnovat privilegované závěti (závěti s úlevami), kde zdůrazním její omezenou časovou platnost, klíčovou roli svědků, požadavek na osobu sepisující privilegovanou závěť a vztah k veřejné listině. Seznámím se čtyřmi kategoriemi privilegovaných závětí, a to se závětí před třemi svědky, závětí před starostou obce, závětí před velitelem námořního plavidla nebo letadla a závětí před velitelem vojenské jednotky České republiky. Co se týče závětí před třemi svědky, představím situace, v nichž lze ústně pořídit, možnost porřízení písemného záznamu o projevu zůstavitelovy vůle, zjištění stavu a obsahu ústní závěti a pozbytí její platnosti. U závěti před starostou obce se zaměřím na okolnosti, za nichž lze touto formou pořídit, záznam o ústním projevu zůstavitelovy vůle, posuzování ze strany starosty, že takovou závěť sepíše, vztah k veřejné listině, pozbytí platnosti závěti. V rámci závěti před velitelem námořního plavidla nebo letadla se soustředím na posuzování, zda velitel závěť sepíše, osoby způsobilé poslední vůli zůstavitele zaznamenat, vztah k veřejné listině, záznam v palubním deníku, úschovu, evidenci a omezenou platnost. U závěti před velitelem vojenské jednotky České republiky se budu věnovat osobám, které tuto formu závěti mohou využít, podmínkám platného porřízení, vztahu k veřejné listině, úschově, evidenci a pozbytí platnosti.

Součástí hlavní části diplomové práce je též podkapitola pojednávající o svědcích závěti, kde vysvětlím funkci svědka, předvolání svědka k výslechu, platnost svědeckví a nároky na svědky. Poté definuji nezpůsobilé svědky, které

rozdělím na absolutně nezpůsobilé a relativně nezpůsobilé. Zaměřím se též na vztah právnické osoby, která působí v postavení dědice, ke svědkům závěti. Dále představím pojem mlčenlivosti v souvislosti s obsahem zůstavitelovy vůle, osoby, jež povinnosti mlčenlivosti podléhají, a následek porušení této povinnosti. Poté se budu věnovat zrušení závěti v současnosti, kdy rozvedu oba způsoby, jimiž je možné závěť či její jednotlivá ustanovení zrušit.

Závěrečná část mé diplomové práce přiblíží další dědické tituly, kde rozliším testamentární a intestátní dědickou posloupnost. V rámci dalších pořízení pro případ smrti kromě závěti rozvedu dědickou smlouvu a dovětek.

Odchýlení se od schématu zásad pro vypracování diplomové práce proběhlo po domluvě s vedoucím diplomové práce.

1. Závěť

Pořízení závěti je závažným právním jednáním, u kterého se jeho důsledky projeví až po smrti zůstavitele.¹ Aby se jednalo o platné právní jednání a mohlo být při projednávání pozůstalosti podle závěti postupováno, musí tato závěť po formální stránce splňovat všechny náležitosti požadované zákonem. Pakliže je nějaká formální náležitost nesprávně uvedena nebo dokonce zcela chybí, závěť je absolutně neplatná.²

Skutečnost, že zůstavitel může rozhodovat o svém majetku pro případ své smrti, že může určit, jaká osoba či osoby a případně za jakých podmínek se stanou jeho univerzálním nástupcem, představuje výraz zásady autonomie vůle. Tato zásada se zrcadlí v zásadě testovací svobody³, přičemž testovací svobodou se rozumí, že zůstavitel může o svém jmění rozhodovat pomocí jakékoliv formy pořízení pro případ smrti.⁴

Závěť je jednou z možností pořízení pro případ smrti. Dalšími jsou dědická smlouva a dovětek.⁵ Závěť je jednostranné právní jednání, které je možné kdykoliv změnit nebo odvolat. Pro případ své smrti zůstavitel prostřednictvím závěti zůstavuje jedné nebo více osobám alespoň podíl na pozůstalosti, popřípadě i odkaz.⁶ Tato problematika je upravena hlavně v § 1494 až 1581 NOZ (Díl 2: Pořízení pro případ smrti, Oddíl 2: Závěť). Závěť je osobním právním jednáním, u kterého není možné zastoupení.⁷ Není tedy možné, aby zůstavitel přenechal

¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 76. ISBN 9788074789397.

² SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 57. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 57. ISBN 9788074789397.

⁴ Tamtéž, s. 23

⁵ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 49. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

⁶ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 57. ISBN 9788074789397.

⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 59. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

povolání dědice jiné osobě, tato osoba nemůže rozhodovat o velikosti dědických podílů. Zůstavitel nemůže pořizovat závěť spolu s další osobou.⁸

Zůstavitel má podle zákona možnost pořídit také negativní závěť, kdy nikoli nepominutelný dědic, jemuž svědčí zákonná dědická posloupnost, nenabude pozůstalost ani její podíl. Negativní závěti se zabývá § 1649 odst. 2 NOZ.⁹

Svůj celý majetek může zůstavitel mezi dědice rozdělit tak, že každému dědici budou přiděleny jednotlivé věci, anebo zůstavitel zlomkem nebo procentem určí podíl na pozůstalosti.¹⁰

1.1 Zásady ve vztahu k závěti

1.1.1 Zásada volnosti zůstavitele ve volbě dědice

Zásada volnosti zůstavitele ve volbě dědice specifikuje to, že je pouze v moci zůstavitele, koho stanoví za svého dědice. Jedná se o autonomii vůle zůstavitele. Je tedy zcela na zůstaviteli, které osoby povolá za dědice, nebo zda nechá svůj majetek dědění podle zákonné dědické posloupnosti.¹¹ Zůstavitel nemusí označit za dědice ani svého potomka, jestliže ho neoznačí a potomek není vyděděn, pak má potomek ze zákona právo na peněžitou sumu odpovídající hodnotě povinného dílu, na který má jako nepominutelný dědic právo.¹²

1.1.2 Zásada rovnosti

Další zásadou je zásada rovnosti, jež vychází z požadavků ústavního práva (čl. 1 LZPS) a projevuje se zákazem diskriminace, a to například z důvodu náboženství, pohlaví, rasy nebo sexuální orientace. Důležitý je zejména čl. 32 odst. 3 LZPS,

⁸ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního : praktická příručka. Praha: Leges, 2019. s. 54. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-345-2.

⁹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 57. ISBN 9788074789397.

¹⁰ Tamtéž

¹¹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 9. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹² DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 24. ISBN 9788074789397.

který uvádí, že stejná práva mají jak děti narozené v manželství, tak děti narozené mimo manželství.¹³ Platí tak, že všichni dědicové mají rovné právní postavení.¹⁴

1.1.3 Zásada univerzální sukcese

Podle zásady univerzální sukcese je dědic (univerzálním) právním nástupcem zůstavitele, což znamená, že dědic nabývá práva zůstavitele, tedy jeho majetek, ale také jeho povinnosti, tedy dluhy.¹⁵ Dědic nebo dědicové vstupují všichni najednou a v jeden okamžik do všech práv a povinností zůstavitele, které nezanikají jeho smrtí. Dědictví představuje jeden nedílný celek. V případě, že je dědiců více, dědictví bude rozděleno podle ideálních částí, práva a povinnosti dědiců jsou pak vzhledem k celému dědictví vyjádřeny zlomkem. Dědic by mohl být kvůli principu univerzální sukcese nadměrně zatížen, a to z důvodu předluženého dědictví. V tomto případě má dědic právo využít výhradu soupisu. Tato výhrada omezuje dle § 1684 a násl. NOZ povinnosti dědice hradit dluhy.¹⁶ Kromě zásady univerzální sukcese existuje i singulární sukcese, při níž dědic vstupuje jen do některých práv a povinností zůstavitele. Dle § 1594 a násl. NOZ se s tímto druhem sukcese setkáme u odkazu.¹⁷

1.1.4 Zásada volnosti přijmout nebo odmítnout dědictví

Zásada volnosti přijmout nebo odmítnout dědictví stanovuje, že je pouze na osobě, které svědčí dědické právo, zda se rozhodne dědictví přijmout či nikoli. Dědic má podle § 1485 odst. 1 NOZ právo odmítnout dědictví, protože nikdo nemůže být nucen, aby se stal dědicem proti své vůli.¹⁸ Dědic se také může svého

¹³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 9. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁴ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 24. ISBN 9788074789397.

¹⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 9. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁶ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 24. ISBN 9788074789397.

¹⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 9-10. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁸ Tamtéž, s. 10

dědictví vzdát ve prospěch jiného dědice, což upravuje § 1490 NOZ, anebo se ho předem dle § 1484 NOZ zřekne na základě smlouvy se zůstavitelem.¹⁹

1.1.5 Zásada ingerence veřejné moci

Zásada ingerence veřejné moci (zásada úřední ingerence) stanoví, že v řízení o pozůstalosti se každá pozůstalost projednává před soudem. Důvodem je získání právní jistoty v majetkových poměrech po zůstaviteli a možnost potvrdit dědicům jejich dědictví. Může dojít ke zveřejnění výsledků tohoto řízení například v katastru nemovitostí.²⁰ Soud, jenž bude pozůstalost projednávat, určí notáře, který jako soudní komisař vykoná všechny úkony v řízení o pozůstalosti (§ 98 a násl. ZŘS). Výsledkem řízení o pozůstalosti je deklaratorní rozhodnutí, které označuje konkrétní osoby za dědice.²¹

1.2 Podmínky platnosti závěti

1.2.1 Obecné náležitosti

Vzhledem k tomu, že závěť je právním jednáním, podléhá posouzení její platnosti ustanovením § 574 a násl. NOZ, která se věnují neplatnosti právních jednání. Zároveň je potřeba zohlednit podle § 574 NOZ, že: „*Na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.*“ Ve smyslu § 576 NOZ lze uvést, že pokud se týká důvod neplatnosti pouze takové části závěti, již je možné odloučit od zbývajících obsahu, považuje se za neplatnou jen tato část, pokud se dá presumovat, že by se závěť pořídila i bez neplatné části, a to za předpokladu, že by pořizovatel závěti rozpoznal neplatnost včas. Významné pro posouzení výše uvedeného jsou skutečnosti v době, kdy došlo k pořízení závěti. V § 554 NOZ se stanoví, že se nepřihlíží ke zdánlivému právnímu jednání. Toto ustanovení se uplatní v situaci, kdy chybí vůle pořizovatele, obsah závěti není možný odhalit kvůli nesrozumitelnosti či neurčitosti ani s užitím výkladu nebo kdy absentuje

¹⁹ DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 25. ISBN 9788074789397.

²⁰ Tamtéž

²¹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 10-11, Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

zjevné projevení vážné vůle. V těchto případech se nejedná o právní jednání, nýbrž o zdánlivé právní jednání, k němuž nebude přihlíženo.²²

Závěť může být pořízena jedině osobním právním jednáním, v § 1496 NOZ se stanoví, že: „Právo povolat dědice je osobním právem zůstavitele.“. Podle § 1496 NOZ též nelze, aby byl zůstavitel jakkoli zastoupen a nepřipouští se pořízení společné závěti, jak tomu bylo v rakouské právní úpravě § 1288 ABGB i v německé právní úpravě § 2265 BGB. Je však možné, aby byli dva zůstavitelé vzájemně povoláni za dědice na základě svých samostatných závětí.²³ Na základě § 1497 se vyžaduje určitost projevu vůle zůstavitele, nepostačuje pouhé přisvědčení návrhu, jenž se mu učinil.

1.2.2 Pořizovací způsobilost

Závěť může pořídit dle § 1525 NOZ pouze plně svéprávná osoba.²⁴ Taková osoba je tedy způsobilá získávat vlastním právním jednáním práva, ale také mít závazek k povinnostem. Plně svéprávnosti obvykle dosáhne člověk v osmnácti letech, tedy zletilostí.²⁵ Osobami, které mohou závěť pořídit, se zabývá § 1525 až 1528 NOZ. Dle § 581 NOZ by byla závěť neplatná, pokud by závěť pořídila osoba, jež není plně svéprávná, a nejednalo by se o některou z výjimek. Těmito výjimkami jsou nezletilé osoby, které dovršily patnácti let věku a závěť by pořídily formou veřejné listiny, jak uvádí § 1526 NOZ. Učinit takto mohou výše zmíněné osoby bez souhlasu svého zákonného zástupce. Další jsou osoby omezené ve svéprávnosti, které pořizují poslední vůli v tzv. světlém okamžiku, tzn. mimo rámec svého omezení, a to jakoukoliv formou (není vyžadována veřejná listina). Světlým okamžikem se rozumí stav, kdy se zdravotní stav člověka zlepšil natolik, že je schopen projevu vlastní vůle. Toto upravuje § 1527 NOZ. Třetí výjimku tvoří lidé, kteří pořizují závěť formou veřejné listiny a jsou omezeni ve svéprávnosti. Tuto problematiku řeší § 1528 odst. 1 NOZ. Poslední výjimkou

²² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 59. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 62. ISBN 9788074789397.

²⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 60. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁵ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 53-54. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

jsou osoby, jež jsou ve svéprávnosti omezeny z důvodu chorobné závislosti na alkoholu, psychotropních látkách či podobných přípravcích a jedech nebo z důvodu chorobné závislosti na hráčské vášni, což představuje vážnou psychickou poruchu. V rámci svého omezení mohou tyto osoby dle § 1528 odst. 2 NOZ pořídit závěť v jakékoliv formě. Rozhodnout však mohou nanejvýš o polovině pozůstalosti. Druhá polovina je zanechána pro zákonné dědice. Pouze v případě, že by zákonným dědicem byl stát, pak může tato osoba omezená ve svéprávnosti jako zůstavitel pořídit o celé pozůstalosti.²⁶

1.2.3 Náležitosti vůle

Kromě svobody a vážnosti vůle musí být vůle zůstavitele též prosta podstatného omylu. Samozřejmostí je také to, že vůle musí být projevena srozumitelně a určitě. K pořizování závěti je proto třeba přistupovat s rozmyslem a vážností.²⁷ Následkem podstatného omylu zůstavitele je neplatnost ustanovení závěti, kterého se omyl týká. Omylu v závěti se věnuje § 1529 až 1531 NOZ. Podstatné omyly v závěti taxativně vymezuje § 1530 odst. 1 NOZ. Může se jednat o omyl osoby, jíž se něco závěti zůstavuje, dále se může týkat podílu, jenž se zůstavuje, a také se může omyl týkat zůstavované věci nebo jejích podstatných vlastností. V § 1531 NOZ je pojednáváno o mylné pohnutce (jedná se o zůstavitelův mylný vnitřní motiv k právnímu jednání), pouze na níž je založena zůstavitelova vůle. Tato pohnutka vede k neplatnosti ustanovení závěti, jehož se týká.²⁸

1.2.4 Náležitosti projevu vůle

Mezi náležitosti projevu vůle patří kromě obecných náležitostí vůle respektování požadavku na formu závěti a požadavek, jenž je uveden v § 1494 odst. 1 větě druhé NOZ.²⁹

²⁶ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 60-62. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁷ DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 63. ISBN 9788074789397.

²⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 63-64. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁹ Tamtéž, s. 64

1.2.4.1 Forma závěti

Pokud není závěť pořízena s úlevami, pak se vyžaduje, jak uvádí § 1532 NOZ, písemná forma. Někdy může být předepsána forma veřejné listiny, což je notářský zápis. Pokud závěť svojí formou neodpovídá zákonu, pak je dle § 582 odst. 1 NOZ neplatná. Jedná se o neplatnost absolutní, kdy soud k takové neplatnosti přihlédne i bez návrhu (§ 588 NOZ). Aby byla písemná závěť platná, je na základě § 561 odst. 1 NOZ vyžadován její podpis. V případě, že závěť pořizuje osoba, která nemůže číst a psát, ale prostřednictvím jiné osoby nebo speciálních přístrojů či pomůcek se dokáže s obsahem závěti seznámit, pak podle § 563 odst. 1 NOZ tuto listinu podepíše. Jestliže ji zůstavitel není schopen podepsat, pak na ni učiní vlastní znamení (rukou či jinak), a to před alespoň dvěma svědky. K tomuto znamení, kterým může být například otisk prstu, pak jeden ze svědků připojí jméno zůstavitele, jak je uvedeno v § 563 odst. 1 NOZ. Jestliže není možná ani jedna z výše uvedených možností, pak musí být závěť pořízena ve formě veřejné listiny, kterou zůstavitel opatří vlastním znaméním, pokud je toho schopen.³⁰

1.2.4.2 Požadavek zřejmosti data závěti při existenci více vzájemně si odporujících závětí

Za předpokladu, že se splní současně následující dvě podmínky, se závěť na základě § 1494 odst. 1 věty druhé NOZ považuje za neplatnou. První podmínkou je, že není zřejmé přesné datum pořízení závěti, tedy den, měsíc a rok. Nemusí zde být konkrétně napsáno datum pořízení závěti, ale z textu závěti se dá odvodit. Druhá podmínka spočívá v pořízení více závětí ze strany zůstavitele, které si odporují, anebo právní účinky závěti jsou jinak závislé na určení doby pořízení závěti.³¹

1.3 Výklad a rozsah závěti

1.3.1 Výklad závěti

Závěť je dle § 1494 odst. 2 NOZ nutno vyložit tak, aby se co nejvíce vyhovělo zůstavitelově vůli. Dle tohoto ustanovení se mají také slova, která jsou použita

³⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 64-64. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³¹ Tamtéž, s. 66-67

v závěti, interpretovat dle jejich obvyklého významu. Výjimku mohou tvořit výrazy, kterým zůstavitel dával svůj vlastní smysl, například pojmenoval osobní automobil. V pozůstalostním řízení však musí být tato situace nejprve prokázána.³² Ze strany zůstavitele lze kvůli interpretaci závěti odkazovat na text odlišné listiny. Za předpokladu, že taková listina splňuje náležitosti závěti, její účinky se shodují s účinky závěti. Jedná se o tzv. mystický testament. Jestliže listina náležitosti závěti neplní, napomáhá pouze k ujasnění vůle zůstavitele. Příkladem může být náčrtek rozdělení pozemku.³³

1.3.2 Možnost rozdělení závěti do více listin

Svoji poslední vůli může zůstavitel vyjádřit ve více listinách. Podle § 1495 NOZ může v závěti odkázat na obsah další listiny. Pokud tato listina odpovídá náležitostem závěti, pak má jako závěť stejné právní účinky.³⁴

1.4 Případnutí pozůstalosti dědicům

Pozůstalost má povahu celku a definuje ji § 1475 odst. 2 NOZ. Pozůstalost představuje celé jmění zůstavitele, kam patří aktiva a pasiva pozůstalosti. Aktivy pozůstalosti se rozumí majetek, jako například dům, jeho vybavení, hotovost, běžný účet, stavební spoření. Do pasiv pozůstalosti patří všechny dluhy zůstavitele, ale také náklady na zůstavitelův pohřeb. Těmito náklady na pohřeb se zabývá § 1701 odst. 2 NOZ.³⁵

Termínem pozůstalostní soud je označován věcně a místně příslušný soud, který provádí řízení o pozůstalosti, jehož předmětem je pozůstalost.³⁶

Pozůstalost není tvořena právy a povinnostmi, jež jsou vázány výlučně na osobu zůstavitele, jako je například právo na výživné. Součástí pozůstalosti zůstávají, jestliže byly jako dluh uznány či byly uplatněny u orgánu veřejné moci

³² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUŽIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 68. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 65. ISBN 9788074789397.

³⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUŽIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 68. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³⁵ Tamtéž, s. 3

³⁶ Tamtéž, s. 4

(příkladem může být uplatnění práva na náhradu za ztížení společenského uplatnění³⁷). Musí se však vždy jednat o práva a povinnosti, které nezanikly zůstavitelovou smrtí ve smyslu § 2009 NOZ.³⁸

Rozdělení pozůstalosti mezi závětní dědice řeší § 1499 až 1503 NOZ. Jestliže je v závěti povolán pouze jeden dědic, celá pozůstalost připadá jemu. V případě, že by mu byl zůstaven jen podíl, popřípadě pouze některá věc z pozůstalosti, potom zbytek pozůstalosti připadne dle § 1499 NOZ zákonným dědicům.³⁹

Pakliže je v závěti povoláno více dědiců, řídí se rozdělení pozůstalosti na základě zůstavitelova rozhodnutí. Jestliže zůstavitel nestanovil jednotlivé dědické podíly, mají podle § 1500 NOZ závětní dědici právo na pozůstalost rovným dílem. Pokud na základě poslední vůle nebyla rozdělena celá pozůstalost, zákonní dědici získají zbylou část.⁴⁰

Pokud jsou ze strany zůstavitele určeny podíly jen některých dědiců, potom ti, kteří podíl určený nemají, získají zbytek pozůstalosti, a to rovným dílem. Touto problematikou se zabývá § 1501 NOZ. Může nastat i situace, kdy na toho, komu nebyl určen žádný podíl, nezbyde nic. V tomto případě se ze všech vyměřených podílů provede poměrná srážka tak, aby tento dědic získal stejný podíl jako dědic, jemuž byl vyměřen nejmenší podíl. Jestliže byly vyměřené podíly stejné, pak poměrná srážka zajistí, aby dědic bez podílu získal stejný podíl jako ostatní dědici. O tomto pojednává § 1501 odst. 2 NOZ.⁴¹

Pokud dojde k tomu, že se zůstavitel zřejmě přepočtl, je podle § 1502 NOZ snahou se při dělení co nejvíce přiblížit jeho vůli.⁴²

Další možností je situace popisovaná v § 1503 odst. 1 NOZ, kde se stanoví, že: „*Vyskytnou-li se mezi povolanými dědici osoby pokládané při zákonné*

³⁷ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1475. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁸ Tamtéž, s. 4

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ Tamtéž, s. 69

⁴¹ DVOŘÁK, Jan, Jirí ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 67. ISBN 9788074789397.

⁴² Tamtéž

dědické posloupnosti vzhledem k ostatním za jednu osobu, pokládají se za jednu osobu i při dělení podle závěti; to neplatí, je-li vůle zůstavitele zřejmě opačná.“ Ze strany zůstavitele však může být toto pravidlo vyloučeno. V tomto případě se jedná o princip reprezentace⁴³ uplatněný při dědění ze závěti, který spočívá v tom, že jestliže některá osoba nedědí v rámci dědické třídy, potom nastupují na její místo její potomci.⁴⁴ Jedná se o následující tři případy. Na místo svého rodiče, dítěte zůstavitele, dle § 1635 odst. 2 NOZ nastupují zůstavitelovi vnuci. Na místo svého rodiče, který byl vnukem zůstavitele, nastupují zůstavitelovi pravnucci. Dalším případem je nástup synovců a neteří zůstavitele na místo jejich rodiče, jenž byl sestrou nebo bratrem zůstavitele, což upravuje § 1637 odst. 2 NOZ. Poslední možností je situace, kdy na místo svého rodiče, jenž byl strýcem nebo tetou zůstavitele, nastupují podle § 1640 odst. 2 zůstavitelovi bratřanci a sestřenice.⁴⁵

Jestliže je zůstavitelem povolána za dědice skupina osob, a to bez bližšího určení, pak se uplatní podle § 1503 odst. 2 NOZ vyvratitelná právní domněnka, že dědici jsou ty osoby, které v době smrti zůstavitele patřily do této skupiny. Pakliže byli zůstavitelem povoláni za dědice bez bližšího určení chudí nebo podobně určená skupina osob, například sirotci nebo bezdomovci, má se za to, že obec, ve které se necházelo zůstavitelovo poslední bydliště, byla povolána za dědice. Tato obec podle § 1503 odst. 3 NOZ dědictví využije ve prospěch zůstavitelem stanovené skupiny osob.⁴⁶

Od pojmu pozůstalost je potřeba rozlišovat pojem dědictví. V § 1475 odst. 3 NOZ je upravováno dědictví jako pozůstalost ve vztahu ke konkrétnímu dědici. Jedná se tedy o vše, co dědic z pozůstalosti získá. Z jedné pozůstalosti může vzniknout několik dědictví, záleží na tom, kolik dědiců zůstavitel má. Pokud má zůstavitel jen jednoho dědice, pak pojem pozůstalost a dědictví se sobě rovnají. Soudní řízení, které se zabývá pozůstalostí, se nazývá řízením o pozůstalosti a je

⁴³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 72. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

⁴⁴ Tamtéž, s. 35

⁴⁵ Tamtéž, s. 72

⁴⁶ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 73. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

upraveno v § 98 a násl. ZŘS.⁴⁷ S dědickým právem není možné nakládat dříve, než vznikne, neboť vzniká až zůstavitelovou smrtí. Znamená to, že není možné se dědického práva předem vzdát, převádět ho na jinou osobu nebo s ním jiným způsobem naložit.⁴⁸

1.5 Uvolněný podíl a jeho přirůstání

Uvolněný podíl je takový podíl závětního dědice, jenž nedědí, a to například z důvodu, že dědictví odmítl nebo se nedožil smrti zůstavitele. Současně tento dědic nedisponuje náhradníkem. Uvolněnému podílu se věnuje § 1504 až § 1506 NOZ.⁴⁹

Jestliže zůstavitel povolal všechny dědice rovným dílem, anebo všeobecným výrazem, který představuje rovné podělení, jak uvádí § 1504 NOZ, pak se jedná o akrescenci, čímž se rozumí situace, kdy ve prospěch ostatních závětních dědiců přirůstá uvolněný dědický podíl, a to poměrně k jejich podílům. Pokud byl zůstavitelem některé osobě přesně určený podíl, pak tato osoba nemá právo na přírůstek. Jestliže jsou zůstavitelem povoláni dědici, kteří mají stanovený konkrétní podíl a současně dědici bez vymezeného podílu, potom podle § 1505 odst. 2 NOZ přirůstá uvolněný podíl jen dědicům bez podílu. Omezení, která jsou spjatá s uvolněným podílem, přecházejí na osobu, jíž tento podíl přirůstá. Zůstavitel však může na základě projevu vůle rozhodnout, že se daná omezení týkají jen osoby povolaneho dědice, popřípadě vyplývá-li to z povahy věci, jak uvádí § 1506 NOZ.⁵⁰ Přirůstání dědických podílů je projevem toho, že dědění ze závěti je upřednostněno před děděním ze zákona.⁵¹

⁴⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 6. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

⁴⁸ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 15. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 67. ISBN 9788074789397.

2. Formy závěti

2.1 Formy závěti v rámci historického vývoje

2.1.1 OZO ve znění od 1. 1. 1925 do 31. 12. 1950

V tomto období upravovaly formy závěti § 577 až § 600 OZO. Závěť mohla mít formu:

- a. holografní závěti, závěť byla sepsaná vlastní rukou
- b. allografní závěti, kdy závěť sepsala jiná osoba a závěť byla podepsána zůstavitelem a třemi svědky
- c. ústní závěti
- d. ústní nebo písemné závěti pořízené před soudem
- e. notářského spisu
- f. společné závěti manželů, kterou upravoval § 1248 OZO⁵²

Požizovatel mohl podle § 577 OZO pořídit písemnou nebo ústní závěť před soudem nebo mimo něj. U písemné formy mohli, ale nemuseli být svědci.⁵³

Mimosoudních písemných závětí se týkaly § 578 až 584 OZO. Písemná závěť bez svědků musela být ze strany zůstavitele napsána vlastní rukou a poté také podepsána.⁵⁴

Jak uvádí § 578 OZO, doporučovalo se závěť opatřit datem pořízení a také uvedením místa jejího sepsání.⁵⁵

V případě, že poslední vůli neseřizoval zůstavitel, ale jiná osoba, pak ji zůstavitel musel vlastní rukou podepsat. Dále bylo nutné, aby zůstavitel explicitně prohlásil, že listina obsahuje skutečně jeho poslední vůli, a to před třemi způsobilými svědky, alespoň dva museli být přítomni současně. Bylo zapotřebí, aby svědkové byli na závěti také podepsáni a aby uvedli doložku, která dokládala, že se jednalo o svědky. Obsah závěti svědci nemuseli znát. Této problematice se věnoval § 579 OZO.⁵⁶

⁵² BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Praha: C.H. Beck, 2001. s. 8. Zákony s poznámkami. ISBN 80-7179-590-9.

⁵³ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 255. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-146-7.

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ Tamtéž

Jestliže zůstavitel nemohl psát, pak dle § 580 musela závěť splňovat náležitosti, jež uvádí § 579 OZO. Místo podpisu uvedl zůstavitel před třemi současně přítomnými svědky na listinu vlastnoruční znamení, ke kterému bylo vhodné, aby jeden ze svědků doplnil jméno zůstavitele.⁵⁷

Pokud zůstavitel nemohl číst, musela mu být listina se závětí přečtena, a to jedním ze svědků. Další dva svědci byli tomuto přítomni a potvrdili, že se jedná o zůstavitelovu vůli. Pisatel závěti mohl být svědkem, ale nesměl být podle § 581 OZO jejím předčitatelem.⁵⁸

V § 582 se stanovilo, že jestliže zůstavitel při posledním pořízení poukázal na nějaký spis či lístek, byla závěť účinná, jen pokud disponoval daný spis veškerými náležitostmi vyžadovanými k platnosti závěti. V opačném případě by se takové písemné poznámky použily pouze jako prostředek objasnění zůstavitelovy vůle.⁵⁹

Podle § 583 OZO má pro jednoho zůstavitele obvykle platnost jediný spis. U manželů byla uvedena v hlavě o smlouvách svatebních výjimka.⁶⁰ Podle § 1248 OZO mohli manželé povolát za dědice sebe navzájem, anebo jiné osoby, a to v jedné společné závěti.⁶¹

Jak uváděl § 584 OZO, pokud nemohl či nechtěl zůstavitel pořídit závěť písemně, měl možnost ji pořídit ústně.⁶²

Mimosoudním ústním závětem se věnoval § 585 a § 586 OZO. V případě ústní závěti muselo být pořízeno vážně, a to před třemi současně přítomnými způsobilými svědky, kteří zároveň byli schopni potvrdit, že se nestal omyl ani podvod v zůstavitelově osobě. Aby si svědci zapamatovali projev zůstavitele, mohli si ho dle § 585 OZO buď každý zvlášť, nebo společně zaznamenat.⁶³ Podle § 586 OZO byla ústní závěť neúčinná, jestliže absentovalo potvrzení souhlasnou

⁵⁷ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 255. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-146-7.

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ Tamtéž

⁶⁰ Tamtéž

⁶¹ Tamtéž, s. 314

⁶² Tamtéž, s. 255

⁶³ Tamtéž

přísežnou výpovědí ze strany tří svědků, anebo alespoň dvou z nich, pokud třetího nebylo možné přísežně vyslechnout.⁶⁴

Závětmi pořízeným před soudem se zabývaly § 587 až 590 OZO. V případě písemného pořízení závěti před soudem, jak uvádí § 587 OZO, musel zůstavitel závěť alespoň vlastnoručně podepsat a poté ji soudu odevzdat osobně. Soud následně spis úředně zapečetil, na obálce uvedl, komu patřila tato poslední vůle. O celém jednání byl sepsán protokol, spis se u soudu uložil, o čemž bylo vydáno potvrzení.⁶⁵

Jestliže pořídil zůstavitel před soudem závěť ústně, pak se dle § 588 OZO sepsal o jeho projevu protokol, který se taktéž zapečetil a uložil stejným způsobem jako v § 587 OZO. Aby soud mohl podle § 589 OZO přijímat ústní a písemné závěti, musel mít alespoň dvě přísežné soudní osoby, z nichž jedna byla v pozici soudce, a to v místě, kde byla pořizována poslední vůle. Druhá soudní osoba pak byla svědkem, ale místo ní mohli být i dva jiní svědci. Podle § 590 OZO bylo možné, aby soudní osoby a popř. i svědci zašli za zůstavitelem domů, kde byla buď ústně nebo písemně pořízena závěť. O jednání byl sepsán protokol, který obsahoval datum a také místo pořízení.⁶⁶

Otázce nezpůsobilých svědků posledních pořízení se věnoval § 591 OZO až 596. Svědky posledních pořízení nemohly být dle § 591 OZO osoby mladší osmnácti let, osoby zbavené smyslů, němé, slepé, hluché a také osoby, které neznaly jazyk.⁶⁷

Podle § 592 OZO nemohl být svědkem ten, kdo byl odsouzen pro podvod nebo pro zločin ze zjištěnosti.⁶⁸

Pokud poslední vůli sepisoval zůstavitel s křesťanským vyznáním, musel být jeho svědek stejného vyznání. Toto upravoval § 593 OZO.⁶⁹

⁶⁴ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 256. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-146-7.

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Tamtéž

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ Tamtéž

V § 594 OZO se stanovilo, že dědic či odkazovník nebyl způsobilý svědčit o tom, co se mu zůstavuje, stejně tak jeho manžel, rodiče, děti, sourozenci, sešvagřené osoby ve stejném stupni a placení lidé domácí. K platnosti ustanovení bylo vyžadováno buď jeho napsání zůstavitelem vlastní rukou, anebo jeho potvrzení ze strany tří svědků, kterými byly osoby jiné než výše uvedené.⁷⁰

Podle podmínek stanovených v § 594 OZO se postupovalo i v případě, kdy zůstavitel zanechal něco pisateli závěti, popřípadě i jeho manželovi, dětem, rodičům, sourozencům a osobám sešvagřeným ve stejném stupni. Tak uvádí § 595 OZO.⁷¹

Na soudní osoby přijímající závěť byly na základě § 596 OZO dány stejné požadavky jako na svědky ohledně způsobilosti a nepodjatosti.⁷²

O posledních pořízeních s úlevami pojednával § 597 až 600 OZO. Osoby starší čtrnácti let byly dle § 597 OZO způsobilé být svědky u pořízení při plavbě lodí nebo v místech, kde se vyskytovala nějaká nákaza jako například mor. Podle § 598 OZO byli u posledního pořízení s úlevami zapotřebí dva svědci, jeden z nich mohl závěť psát. V případě hrozby nákazy nemuseli být svědci přítomni současně. V § 599 OZO se uvádělo, že jestliže od plavby lodí nebo konce nákazy uplynulo šest měsíců, pak pořízení s úlevami pozbyla platnosti. § 600 OZO stanovil, že u vojenských závětí byly úlevy ustanoveny ve vojenských zákonech.⁷³

V případě potřeby zrušení závěti musela nastat jedna z následujících možností. První z nich bylo pořízení pozdější platné závěti. Jestliže v ní zůstavitel neuvedl, že má předchozí závěť zůstat zčásti nebo celá v platnosti. V případě, že měla dle zůstavitele původní závěť zčásti nebo celá zůstat platná, pakliže vedle sebe obstály, mohly platit obě. Druhou možností představovalo odvolání závěti, a to buď ústně, nebo písemně. Písemné odvolání mohlo mít formu buď holografní, nebo allografní, u ústního odvolání musela být zachována forma ústní závěti. Třetí důvod vedoucí ke zrušení závěti bylo zničení závěti ze strany zůstavitele. Mohlo se jednat o vymazání obsahu závěti nebo škrtnutí zůstavitelova podpisu.

⁷⁰ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů. Ostrava: Key Publishing, 2012. s. 256. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-146-7.

⁷¹ Tamtéž

⁷² Tamtéž

⁷³ Tamtéž

Pokud zůstavitel zničil novější závěť a nezničil starší, pak dle § 723 OZO starší závěť znovu nabyla platnosti. Poslední předpoklad zrušení závěti spočíval v zániku dědění ze závěti z toho důvodu, že dědic ani možný náhradník nemohl nebo nechtěl pozůstalost přijmout.⁷⁴

2.1.2 ObčZ ve znění od 1. 1. 1951 do 31. 3. 1964

Dle § 541 ObčZ bylo možné závěť pořídit pouze v písemné formě. Každá závěť musela obsahovat přesné datum jejího sepsání. Pokud byla závěť sepsána vlastní rukou, musela být také vlastnoručně podepsána, což uváděl § 542 ObčZ. Jestliže nebyla závěť sepsána vlastní rukou, musel ji pořizovatel před dvěma současně přítomnými svědky podepsat a prohlásit, že se skutečně jedná o jeho poslední vůli, což upravoval § 543 ObčZ. Také svědkové se podepsali na závěť, ale nemuseli již uvádět dodatek ohledně své funkce svědka. Čtení závěti nepodmiňovala přítomnost svědků, obsah závěti svědci nemuseli znát.⁷⁵

Pokud pořizovatel nemohl psát nebo číst, vyjádřil svoji poslední vůli před třemi současně přítomnými svědky. Jeho sdělení se zaznamenalo do zápisu, který se mu přečetl, a bylo nutné, aby před třemi současně přítomnými svědky potvrdil, že se skutečně jedná o jeho poslední vůli. Sdělení o tom, že pořizovatel nemůže číst nebo psát, muselo být obsaženo v zápise, stejně jako kdo sepsal zápis a kdo ho přečetl. V zápise se uvedl i způsob, kterým pořizovatel potvrdil, že jde o jeho poslední vůli. Svědci museli zápis podepsat. Svědci mohli být předčitatelem nebo pisatelem zápisu, muselo být ale dodrženo, že předčítatel a pisatel jsou různé osoby. O této problematice pojednával § 544 odst. 1 a 2 ObčZ.⁷⁶

Podle § 545 ObčZ nebylo zapotřebí svědků, pokud zůstavitel prohlásil svoji poslední vůli před soudem nebo před notářem do úředního zápisu. Nezletilé osoby, jež dosáhly patnáctého roku věku, stejně jako osoby slepé a hluché, které nemohly číst, a němé, které nemohly psát, mohly pořídit pro případ smrti pouze před notářem či soudem. U hluchých a němých zůstavitelů byla nezbytná

⁷⁴ BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Praha: C.H. Beck, 2001. s. 8-9. Zákony s poznámkami. ISBN 80-7179-590-9.

⁷⁵ Tamtéž, s. 116-117

⁷⁶ Tamtéž, s. 117

přítomnost tlumočnicka, jenž se s nimi dorozuměl. Mohl též vystupovat v roli svědka.⁷⁷

Podle § 546 ObčZ nemohly v postavení svědka působit osoby nesvéprávné, němé, hluché a ty, které neznaly řeč, ve které se projev vůle činil, rovněž řeholníci a duchovní.⁷⁸

V roli svědka, pisatele, předčitatele, tlumočnicka a úřední osoby nemohl být dle § 547 ObčZ povolaný dědic ani jemu blízké osoby, o nichž pojednával § 17 odst. 2 ObčZ.⁷⁹

Závěť mohla být podle § 553 odst. 1 ObčZ zrušena stejným způsobem jako u předchozího období, nicméně v tomto ustanovení chybí zmínka o zániku dědění ze závěti proto, že dědic či jeho náhradník nemohl, anebo nechtěl pozůstalost přijmout.⁸⁰

2.1.3 OZ ve znění od 1. 4. 1964 do 31. 3. 1983

Závěť mohla být podle § 476 OZ sepsána formou notářského zápisu nebo vlastní rukou. V případě sepsání vlastní rukou nesměl zůstavitel opomenout v této závěti uvést přesné datum, kdy ji stvrdil svým podpisem. Pokud by byla sepsána společná závěť více zůstavitelů, založilo by to neplatnost.⁸¹

V tomto období existovaly tři způsoby zrušení závěti shodující se se způsoby uvedenými u období od 1. 1. 1951 do 31. 3. 1964. Zrušením závěti se zabýval § 480 OZ.⁸²

2.1.4 OZ ve znění od 1. 4. 1983 do 31. 12. 1991

Stejně jako v předchozím časovém úseku, volil zůstavitel při sepsání své závěti buď formu notářského zápisu nebo sepsání vlastní rukou. I zde platilo, že v závěti sepsané vlastní rukou musel zůstavitel uvést přesné datum jejího podpisu

⁷⁷ BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Praha: C.H. Beck, 2001. s. 117. Zákony s poznámkami. ISBN 80-7179-590-9.

⁷⁸ Tamtéž

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ Tamtéž, s. 119

⁸¹ Tamtéž, s. 137

⁸² Tamtéž

a samozřejmě nesměl chybět jeho podpis. Zůstala neplatná i společná závěť více zůstavitelů. Tomuto tématu se stále věnoval § 476 OZ.⁸³

Zrušení závěti dle § 480 OZ zůstalo nezměněno.⁸⁴

2.1.5 OZ ve znění od 1. 1. 1992 do 31. 12. 1992

Závěť mohl podle § 476 OZ zůstavitel pořídit formou notářského zápisu, nebo se jednalo o vlastnoruční závěť, kterou sepsal vlastní rukou, anebo závěť za účasti svědků pořídit v jiné písemné formě. Aby byla závěť platná, muselo v ní být uvedeno přesné datum, kdy ji zůstavitel podepsal. Neplatná stále zůstala společná závěť více zůstavitelů.⁸⁵

Závěť sepsaná vlastní rukou musela být také podepsána vlastní rukou, jinak pozbyla platnosti (§ 476a OZ). Stejná náležitost platila i u závěti, která sice nebyla sepsána vlastní rukou, ale vlastnoruční podpis se vyžadoval. Před dvěma současně přítomnými svědky muselo být ze strany zůstavitele potvrzeno, že se skutečně jedná o vyjádření jeho poslední vůle. Svědci závěť taktéž podepsali (§ 476b OZ).⁸⁶

V tomto období stejně jako v době od 1. 1. 1951 - 31. 3. 1964 platilo, že pokud zůstavitel nemohl číst nebo psát, svoji poslední vůli projevil před třemi současně přítomnými svědky. Ta se zapsala a následně zůstaviteli přečetla, aby před svědky potvrdil její pravost. Přítomní svědci ji také podepsali. Svědci mohli vystupovat i v roli pisatele a předčitatele, nemohla to však být jedna a tatáž osoba. I zde platilo, že v listině muselo být uvedeno, kdo závěť sepsal, kdo ji přečetl, jakým způsobem zůstavitel potvrdil, že se jedná o jeho poslední vůli, a i to, že sám nemůže číst nebo psát. Této problematice se věnoval § 476c OZ.⁸⁷

Jak již bylo zmíněno výše, pořizovatel mohl závěť pořídit formou notářského zápisu, což uváděl § 476d OZ. Zvláštním zákonem bylo stanoveno, kdy toto právní jednání muselo být učiněno za přítomnosti svědků. Formou

⁸³ BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Praha: C.H. Beck, 2001. s. 154-155. Zákony s poznámkami. ISBN 80-7179-590-9.

⁸⁴ Tamtéž, s. 155

⁸⁵ Tamtéž, s. 177

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ Tamtéž

notářského zápisu musely projevit poslední vůli nezletilé osoby, které dovršily patnáctého roku. U nevidomých osob to probíhalo před třemi současně přítomnými svědky, před nimiž byla závěť přečtena. Osoby neslyšící, jež nemohly psát nebo číst, mohly poslední vůli učinit formou notářského zápisu nebo před třemi současně přítomnými svědky. Na svědky byl kladen požadavek ovládat znakovou řeč a listina s poslední vůlí musela být do znakové řeči tlumočena. Vyžadovalo se, aby takováto listina obsahovala sdělení o tom, že zůstavitel nemůže číst nebo psát, jakým způsobem bylo ze strany zůstavitele potvrzeno, že se jedná o jeho poslední vůli, kdo listinu sepsal a kdo ji nahlas přečetl, a skutečnost, že bude obsah listiny následně po jejím sepsání přetlumočen do znakové řeči. Nesměly zde chybět podpisy svědků.⁸⁸

Podle § 476e OZ mohla být svědkem pouze osoba, která je způsobilá k právním úkonům. Svědkem se nemohla stát osoba nevidomá, němá, neslyšící, ta, která neovládá jazyk, ve kterém se činí poslední vůle, a také ta osoba, která má na základě pořízení pro případ smrti dědit.⁸⁹

Na základě § 476f OZ se vyloučily v rámci pořizování závěti z role svědka, pisatele, tlumočnicka, úřední osoby či předčitatele následující osoby: zákonný dědic, závětí povolaný dědic i osoby jim blízké.⁹⁰

Zrušení závěti dle § 480 OZ zůstalo od roku 1964 stále stejné.⁹¹

2.1.6 OZ ve znění od 1. 1. 1993 do 31. 7. 1998

Ustanovení § 476, 476a, b, c, d, e, f a § 480 OZ zůstaly totožné s předchozím obdobím.⁹²

2.1.7 OZ ve znění od 1. 8. 1998 do 31. 12. 2013

V § 476, § 476a, b, c, d (kromě odst. 1), e, f i § 480 OZ nedošlo oproti předchozímu období ke změně. Ustanovení § 476d odst. 1 OZ,

⁸⁸ BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Praha: C.H. Beck, 2001. s. 177-178. Zákony s poznámkami. ISBN 80-7179-590-9.

⁸⁹ Tamtéž, s. 178

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ Tamtéž, s. 188

⁹² Tamtéž, s. 198-200

kteře stanovilo, že zůstavitel mohl poslední vůli pořídít formou notářského zápisu a že zvláštní zákon určíl, jestli musel být úkon učiněn před svědky, bylo doplněno o to, že tento zvláštní zákon také stanovil, kdy musel mít úkon formu notářského zápisu.⁹³

Ucelený přehled forem závěti v různých obdobích poskytne následující tabulka (Tabulka 1).

Tabulka 1: Srovnání forem závěti v jednotlivých letech v rámci historického vývoje

		Období						
		1925 -1950	1951 -1964	1964 -1983	1983 -1991	1992 -1992	1993 -1998	1998 -2013
F o r m a z á v ě t i	vlastní rukou = holografní	X	X	X	X	X	X	X
	ne vlastní rukou (jiná písemná forma) = allografní	X	X			X	X	X
	notářský zápis	X	X	X	X	X	X	X
	privilegovaná	X						
	ústní	X						
	ústní před soudem	X						
	písemná před soudem	X	X					
	společná závěť manželů	X						

⁹³ BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Praha: C.H. Beck, 2001. s. 219-220. Zákony s poznámkami. ISBN 80-7179-590-9.

2.2 Formy závěti v současnosti

Formy závěti jsou upraveny v § 1532 až § 1550 NOZ.⁹⁴ Ustanovení týkající se forem závěti lze aplikovat i na jiná právní jednání, jejichž prostřednictvím dochází k pořízení pro případ smrti. Například § 1498 NOZ stanoví obdobné podmínky u dovětku jako u závěti, podle § 1556 odst. 2 je možné zrušit projev vůle, na jehož základě byl povolán správce pozůstalosti, totožným postupem, jakým se zrušuje závěť. Ve smyslu § 1649 odst. 1 NOZ lze prohlášení o vydědění učinit či změnit stejným způsobem, jakým dochází k pořízení nebo rušení závěti.⁹⁵

§ 1532 NOZ požaduje písemnou formu závěti, kterou je možné odůvodnit skutečností, že se jedná o závažné právní jednání. Jde tedy o omezení volby formy právního jednání zákonem ve smyslu § 559 NOZ. Dle obecného ustanovení o formách právního jednání § 561 odst. 1 NOZ je vyžadován podpis jednatelů k platnosti právního jednání, které bylo učiněno v písemné formě, a pokud je to obvyklé, lze tento podpis nahradit mechanickými prostředky. V případě závěti to však obvyklé není, a proto nelze tímto způsobem podpis nahradit. V § 563 NOZ se pojednává o možnosti učinit rukou nebo jinak vlastní znamení namísto podpisu, pokud se osoba nemůže podepsat, a to za podmínek přítomnosti dvou svědků a připsání jména jednatelů k danému znamení ze strany jednoho ze svědků. Dané ustanovení se užíje u allografní závěti zvláštní, o které bude pojednáno v podkapitole 2.2.1.2.2. Písemná forma je rovněž zachována v případě právního jednání učiněného formou veřejné listiny (notářského zápisu). U písemné formy se předpokládá užití papíru, není však ve smyslu § 3026 odst. 1 NOZ vyloučeno, aby zůstavitel při pořízení závěti využil jiného materiálu. Ve srovnání s § 562 odst. 1 NOZ, který stanoví zachování písemné formy i v případě právního jednání učiněného elektronickými či jinými technickými prostředky, jež umožňují zachycení jeho obsahu a určení jednatelů, je situace týkající se závěti odlišná. Vzhledem k tomu, že za předpokladu sepsání závěti na počítači je potřeba

⁹⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 75. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

⁹⁵ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Pododdíl 2. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

závěť vytisknout a dodržet náležitosti závěti nenapsané vlastní rukou zůstavitele, lze v tomto případě považovat písemnou formu spíše za nezachovanou.⁹⁶

Výjimku ze zásady písemnosti představuje privilegovaná závěť, tedy závěť s úlevami (§ 1542 a násl. NOZ).⁹⁷ Písemnou podobu bude mít v tomto případě pouze záznam o poslední vůli, jestliže bude vyhotoven. V určitých případech, které stanoví § 1547 odst. 1 NOZ, může mít daný záznam formu veřejné listiny.⁹⁸

Požadavek písemné formy se odráží i v pozůstalostním řízení, kdy je nezbytné mít k dispozici originál závěti, anebo její ověřený opis pořízený osobou, která eviduje originál. Nelze se opřít o prostou kopii závěti. Je potřeba disponovat úplným textem závěti, aby bylo možné zhodnotit její určitost a s tím související platnost. Pokud by se vycházelo z nekompletních listin, jednalo by se o vadu řízení, jež by mohla vyústit v nesprávné rozhodnutí ve věci. Není tedy přípustné předložit například pouze dvě strany z pěti.⁹⁹

Závěti podle formy můžeme rozdělit do tří kategorií (Tabulka 2). První z nich je závěť pořízená soukromou listinou, další je závěť pořízená veřejnou listinou (rozdíl mezi soukromou a veřejnou listinou stanoví oddíl 4 NOZ) a poslední formou je závěť privilegovaná.¹⁰⁰ Pokud by se uvedly formy závěti v pořadí podle právní jistoty, pak by na prvním místě byla závěť sepsaná notářem ve formě notářského zápisu (podle NOZ je označován taktéž pojmem veřejná listina). Tato závěť se považuje za nejjistější. Dále by byla závěť, kterou zůstavitel sepsal vlastní rukou, a následovala by závěť sepsaná nikoli vlastní rukou zůstavitele, ovšem za přítomnosti svědků. Obě tyto závěti patří mezi závěti

⁹⁶ DVORÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1532. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 75. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

⁹⁸ DVORÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1532. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹⁹ Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 19.12.2017 sp. zn. 21 Cdo 4234/2016 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 75. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

pořízené soukromou listinou. Poslední závěť je závěť pořízená s úlevami, jež poskytuje nejmenší jistotu. V tomto případě se jedná o závěť privilegovanou.¹⁰¹

Rozdíl mezi soukromou a veřejnou listinou je v její důkazní moci. U závětí, které jsou pořízeny formou soukromé listiny, je třeba, aby ten, kdo se jí dovolává, obvykle tedy daný dědic, dokázal její správnost a pravost. Důkaz o pravosti zůstavitele a také o projevu jeho svobodné vůle, jakožto i o době pořízení závěti, dává závěť pořízená formou veřejné listiny.¹⁰² Zásadní je poměrně nedávný rozsudek Nejvyššího soudu (sp. zn. 24 Cdo 2592/2021), který v této otázce rozhodl, že nelze postupovat dle judikatury zakládající se na OZ. Podle této judikatury měla prokazovat neplatnost závěti pořízené formou soukromé listiny osoba, která závěť zpochybňuje. Nejvyšší instance odkazuje na ustanovení § 565 NOZ, které stanoví, že dokazovat správnost a pravost soukromé listiny má ten, kdo se jí dovolává. Toto ustanovení se aplikuje i na závěť ve formě soukromé listiny, jelikož NOZ ani jiný právní předpis neukládají pro závěť odchylku. Daný rozsudek významně ovlivňuje řízení o pozůstalosti a jeho výsledkem je, že důkazní břemeno v dědickém řízení vztahujícím se k zůstaviteli, jenž zesnul v době účinnosti NOZ, ponese osoba, která se dovolává závěti ve svůj prospěch. Bude se tedy jednat zpravidla o závětního dědice.¹⁰³ Dědic, jehož nároky se opírají o závěť v podobě veřejné listiny, se dostává do snazší důkazní situace. U veřejné listiny se uznává důkaz opaku, což znamená, že se prokazuje, že například nešlo o projev svobodné vůle zůstavitele, ale osoby, která se za zůstavitele vydávala. Rozdíl mezi veřejnou listinou a soukromou listinou je v tom, že u veřejné listiny důkazní břemeno leží na tom, kdo chce platnost a pravost závěti vyvrátit.¹⁰⁴

¹⁰¹ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 57-58. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

¹⁰² NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 57. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

¹⁰³ *Právní prostor: Pravost závěti jako soukromé listiny musí prokazovat ten, kdo ji předkládá* [online]. 2022 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/ns-pravost-zaveti-jako-soukrome-listiny-musi-prokazovat-ten-kdo-ji-predklada>

¹⁰⁴ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 57. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

Tabulka 2: Formy závěti v současnosti - dělení

Formy závěti	závěť pořízená soukromou listinou	holografní	obecná zvláštní
		allografní	
	závěť pořízená veřejnou listinou	obligatorně	
		fakultativně	
	privilegovaná závěť	před třemi svědky	
		před starostou obce	
		před velitelem námořního plavidla či letadla	
		před velitelem vojenské jednotky ČR	

2.2.1 Závěť pořízená soukromou listinou

Jedná se o listinu, která není veřejná. Závěť pořízená soukromou listinou je upravena v § 1533 a násl. NOZ. Ten, kdo tímto způsobem pořídil závěť, může podle § 81 a násl. NotŘ tuto listinu uložit do notářské úschovy. Tím má zaručeno, že se k obsahu dané listiny za jeho života nikdo nedostane. Vzhledem k tomu, že notář listinu předanou do notářské úschovy zaeviduje do Evidence právních jednání pro případ smrti, má zůstavitel také jistotu, že listina bude po jeho smrti nalezena. Je to dáno tím, že na počátku řízení o pozůstalosti vždy proběhne vyhledávání v této evidenci. V případě, že dojde k nálezů listiny v evidenci, vyžádá se od příslušného notáře.¹⁰⁵

¹⁰⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 75-76. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

Závěť pořízenou soukromou listinou rozdělujeme na holografní závěť a allografní závěť.¹⁰⁶

2.2.1.1 Holografní závěť

Holografní neboli vlastnoruční závěť je upravena v § 1533 NOZ. Musí být celá napsána vlastní rukou a rovněž vlastní rukou podepsána. Není tedy možné, aby byl text závěti napsán na počítači, vytisknut a poté zůstavitelem podepsán.¹⁰⁷ Není podstatné, na jakém podkladu bude vlastnoruční závěť napsána. Je ale důležité, aby šlo o takový podklad, na němž bude text závěti permanentně zaznamenan. Nejpravděpodobněji to bude papír, ale může to být i tkanina nebo třeba deska ze dřeva.¹⁰⁸ Pro platnost holografní závěti je nezbytné, aby byl zůstavitel schopný vlastnoručního písemného projevu a vlastnoručního podpisu.¹⁰⁹ Je však nutno dodat, že pokud plně svéprávná osoba v důsledku svého fyzického postižení nemůže psát rukou, a využívá proto pro držení tužky například ústa či prsty na nohou, považuje se i takovým způsobem pořízená závěť za holografní.¹¹⁰ Pokud to není zjevné z textu závěti, je příhodné, aby zůstavitel ke svému podpisu uvedl i své bydliště a datum narození, což napomůže jeho uspokojivému ztotožnění.¹¹¹

¹⁰⁶ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 76. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁰⁷ Tamtéž

¹⁰⁸ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního : praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. s. 62. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-345-2.

¹⁰⁹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 76. ISBN 9788074789397.

¹¹⁰ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1533. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹¹ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního : praktická příručka*. Praha: Leges, 2019. s. 62. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-345-2.

Zůstavitelem v případě holografní závěti nemůže být osoba nevidomá ani osoba, která neumí psát.¹¹² Tato závěť nemusí být označena nadpisem “závěť”, může se sepsat například formou dopisu.¹¹³

Jestliže písmo v závěti postrádá zůstavitelovy charakteristické znaky rukopisu, je patrné, že jeho ruku při sepisování závěti vedla jiná osoba. Takový zásah jiné osoby je pro holografní závěť nepřipustný, jelikož z toho vyplývá, že zůstavitel nepořídil vlastnoručně. Není podstatné, zda se jednalo o dominantní či nedominantní pomoc. Tato skutečnost zakládá neplatnost závěti.¹¹⁴

Pro platné sepsání holografní závěti není rozhodující, zda k tomu zůstavitel použil dominantní či nedominantní ruku, tedy zda pravák užije levou ruku či levák pravou. Příkladem lze uvést situaci, kdy zůstavitel má v okamžiku pořizování závěti dominantní ruku v sádře, a proto závěť sepíše rukou druhou. V takovém případě dojde pouze k omezení schopnosti psát, nikoliv ke znemožnění. Je tedy naplněna podmínka vlastnoručního sepsání závěti.¹¹⁵

Podle NOZ není přesně dán požadavek na podobu zůstavitelova vlastnoručního podpisu v závěti. Podpis není potřeba formulovat v podobě celého křestního jména a příjmení, postačuje podepsání závěti příjmením, jestliže nejsou žádné pochybnosti o totožnosti zůstavitele. Například lze uvést titul a příjmení, pokud křestní jméno a datum narození vyplývá z textu závěti.¹¹⁶

Pokud nastane situace, že zůstavitel závěť vlastnoručně podepíše svým křestním jménem a prvním písmenem příjmení, pak je závěť platná. To však platí pouze za předpokladu, že není pochyb o tom, že podpis skutečně náleží zůstaviteli, a je zjevné, že se podepsat celým příjmením chtěl, ale jeho aktuální zdravotní stav ovlivněný nemocí či fyzickou slabostí mu to znemožnil.¹¹⁷

¹¹² NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 58. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

¹¹³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 76. ISBN 9788074789397.

¹¹⁴ Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 03.04.2008 sp. zn. 21 Cdo 1744/2007 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁵ Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 19.12.2001 sp. zn. 30 Cdo 1975/2001 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁶ Rozhodnutí (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 27.01.1983 sp. zn. 4 Cz 82/82 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁷ Rozhodnutí (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 01.06.1929 sp. zn. Rv II 572/28 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Jestliže závěť není podepsána ani jménem ani příjmením a je zde vyjádřen pouze vztah k budoucímu dědici (například „tvá matka“), pak toto nesplňuje náležitost podpisu a závěť se považuje za neplatnou. Toto pojetí vychází již z OZO, kde se u allografní závěti interpretace pojmu vlastnoruční podpis na základě judikatury daného období nelišila od pojmů podpis a podpis jménem.¹¹⁸

Čitelnost podpisu se nevyžaduje, musí však být zjevné, že se jedná o podpis zůstavitele. Kvůli případnému budoucímu porovnávání je vhodné, aby zůstavitel zvolil takový podpis, kterým se běžně podepisuje. Je tedy žádoucí vyvarovat se například užití krasopisu, pokud pro zůstavitele není obvyklý, nicméně i v takovém případě zůstane závěť platná. Pokud neexistuje pochybnost o jednající osobě, nezpůsobuje neplatnost závěti ani skutečnost, kdy se zůstavitel podepíše pseudonymem.¹¹⁹ U vlastnoručně napsané závěti nelze nahradit podpis mechanickým prostředkem, například razítkem.¹²⁰

Doporučuje se v závěti uvést i datum, ačkoliv se nejedná o podstatnou náležitost, jako tomu bylo v OZ. Pokud zůstavitel datum k závěti nepřipojí, mohou nastat dvě situace, které povedou k neplatnosti takového porřízení. V § 1494 odst. 1 NOZ se stanoví, že: *„Není-li zřejmé, který den, měsíc a rok byla závěť porřizena a pořídil-li zůstavitel více závětí, které si odporují nebo závisí-li jinak právní účinky závěti na určení doby jejího porřizení, je závěť neplatná.“* I OZO doporučoval v ustanovení § 578 připojit den a rok, aby se předešlo sporům. Vzhledem k tomu, že zůstavitel může sepsat více závětí i během jednoho dne, je vhodné uvést i hodinu či minuty.¹²¹

Skutečnost, že zůstavitel sepsal závěť vlastní rukou a také ji vlastní rukou podepsal, zaručuje, že se jedná o autentický projev jeho vůle, a proto může být tato závěť porřizena beze svědků. Pokud ale zůstavitel chce, aby při porřizení

¹¹⁸ Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 03.04.2008 sp. zn. 21 Cdo 1744/2007 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1533. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 76. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹²¹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1533. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

holografní závěti byli přítomni svědci, nic tomu nebrání a svědci danou závěť podepíší.¹²²

Z pohledu zůstavitele je holografní závěť nejjednodušší formou závěti, protože v jejím pořízení není zůstavitel nijak omezen.¹²³ Výhodou takto pořízené závěti je rychlost a pohotovost jejího pořízení, naopak nevýhodou může být volba nepřesné formulace, která zcela nevystihuje zůstavitelovu poslední vůli.¹²⁴ V případě sporu zákonodárce předpokládá, že nebude problém prokázat platnost závěti, a to proto, že je závěť sepsána vlastní rukou zůstavitele, a pokud bude zapotřebí, bude prokázána platnost závěti grafologickým posudkem.¹²⁵

2.2.1.2 Allografní závěť

Allografní závěť je také nazývána jako nikoliv vlastnoruční. Jedná se o závěť, která je napsána na počítači, na psacím stroji, anebo ji napíše jiná osoba podle pokynů zůstavitele.¹²⁶ Dědické právo, které plyne z allografní závěti, je sporné v takovém případě, kdy osoby, které si činí právo na dědictví, uvedou skutkové okolnosti, jež zpochybní řádné svědectví osob podepsaných na závěti.¹²⁷ Allografní závěti můžeme dále rozdělit na allografní závěť obecnou a allografní závěť zvláštní.¹²⁸

¹²² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 76. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹²³ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 58. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

¹²⁴ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 76-77. ISBN 9788074789397.

¹²⁵ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 58. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

¹²⁶ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 77. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹²⁷ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 59. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

¹²⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 77. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

2.2.1.2.1 Allografní závěť obecná

V § 1534 a § 1539 odst. 1 NOZ se stanoví podmínky platnosti allografní závěti obecné.¹²⁹

První podmínkou je vlastnoruční podpis zůstavitele, při samotném vlastnoručním podepisování závěti zůstavitelem není vyžadována přítomnost svědků.¹³⁰ Stejně jako v případě holografní závěti není u podpisu důležité, zda je čitelný. Podpis rovněž nemůže být nahrazen mechanickým prostředkem či ověřeným elektronickým podpisem. Ze zákona nevyplývá, že by měl být zůstavitelův podpis úředně ověřen, je ale vhodné tak učinit pro zamezení zrodu případných sporů týkajících se pravosti podpisu. Co se týče umístění podpisu na listině, obvykle se nachází pod samotným textem závěti jako její završení.¹³¹

Další podmínku představuje výslovné prohlášení zůstavitele před dvěma současně přítomnými a způsobilými svědky, že listina vyjadřuje jeho poslední vůli.¹³² Zůstavitelovo prohlášení, že listina obsahuje jeho poslední vůli, může být provedeno dříve, než zůstavitel listinu stvrdí svým podpisem, ale i poté. Vždy je však třeba, aby tak učinil před tím, než se podepíše přítomní svědci. Není též specifikováno, která konkrétní slova by měl zůstavitel zvolit. Důležité je, že z takového prohlášení vyplývá, že na listině je zaznamenána skutečně jeho poslední vůle.¹³³ Ze znění zákona vyplývá, že prohlášení zůstavitele nemůže být konkludentní.¹³⁴ Není přípustné, aby zůstavitel prohlášení uskutečnil nejdříve

¹²⁹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 77. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹³⁰ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 59. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

¹³¹ Polišínská Petra a kolektiv autorů, Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek X - Dědické právo (§ 1475-1720), CODEXIS publishing, 01.09.2018. § 1534. [cit. 17.03.2023] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

¹³² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 77. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹³³ Rozhodnutí (Rc) Krajský soud v Brně ze dne 06.08.1999 sp. zn. 18 Co 397/98 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³⁴ Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 20.03.2013 sp. zn. 21 Cdo 2346/2011 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

před jedním svědkem a následně před druhým, přičemž u prohlášení před druhým svědkem by už nebyl přítomný první svědek.¹³⁵

Třetí podmínka platnosti allografní závěti obecné spočívá v požadavku podpisu svědků na listině, která obsahuje závěť.¹³⁶ Je vhodné, když se podepsání závěti zůstavitelem i svědky odehraje v totožný den.¹³⁷ Přizvání svědků k podpisu může ale proběhnout i po uplynutí delšího časového úseku od sepsání závěti.¹³⁸

Svědkem nemůže být osoba, jež je úkonu pouze náhodně přítomna. Musí se jednat o člověka předem pověřeného, a to za podmínky srozumění s takovým pověřením. Pokud si zůstavitel zvolí jinou osobu, která místo něj závěť sepíše, může se jednat i o dědice či odkazovníka, kteří však rovněž nemohou zastávat funkci svědka. Předpokladem je také souhlas zůstavitele s výkonem funkce svědků, i pokud sám dané svědky nevybíral.¹³⁹ Stanovit svědka je možné i mlčky, stejně tak může tímto způsobem svědek souhlasit s jeho zvolením do funkce svědka. To, že volba svědků závěti závisí na zůstaviteli, představuje jednu z garancí důvěryhodného ověření, že zůstavitelovo pořízení pro případ smrti vyjadřuje skutečně jeho poslední vůli.¹⁴⁰

Svědci obvykle ke svému podpisu připojí ještě doložku, která obsahuje údaj o tom, že se jedná o svědka, a také ideálně jeho bydliště a datum narození. Díky tomu je závěť více věrohodná a je také možné svědky snáz dohledat k potřebnému výslechu. Při tomto výslechu svědci poskytnou informace prioritně o skutečném pořízení závěti ze strany zůstavitele, ale také o jeho duševním

¹³⁵ Polišenská Petra a kolektiv autorů, *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek X - Dědické právo (§ 1475-1720)*, CODEXIS publishing, 01.09.2018. § 1534. [cit. 17.03.2023] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

¹³⁶ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 77. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹³⁷ Polišenská Petra a kolektiv autorů, *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek X - Dědické právo (§ 1475-1720)*, CODEXIS publishing, 01.09.2018. § 1534. [cit. 17.03.2023] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

¹³⁸ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1543. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³⁹ Tamtéž, § 1534

¹⁴⁰ Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 28.04.1997 sp. zn. 2 Cdon 988/96 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

a zdravotním stavu, o tom, co ho vedlo k pořízení závěti, o podmínkách, za nichž probíhalo jednání.¹⁴¹

Znalost obsahu závěti ani přítomnost při sepisování závěti nejsou po svědcích ze zákona vyžadovány. Dá se však očekávat, že zůstavitel o obsahu závěti svědky informuje, jelikož svědky bývají zpravidla blízké osoby, jimž může důvěřovat.¹⁴² Ze strany zůstavitele lze listinu zakrýt a pouze prohlásit, že obsahuje jeho vůli. Svědkové mohou rovněž při podepisování závěti část listiny zahlédnout, disponují koneckonců právem seznámit se s tím, co podepisují.¹⁴³ Tomuto právu však v daném případě dle mého názoru neodpovídá povinnost zůstavitele obsah závěti odhalit. Svědek má možnost volby a nemusí podpis poskytnout, pokud nebude souhlasit s tím, že má závěť podepsat bez toho, aniž by se s obsahem seznámil.

Není podstatné, jaká osoba závěť píše, může se jednat o jakoukoliv osobu, jež umí psát, ať už pomocí počítače, psacího stroje či vlastní rukou. Ze zákonného znění dokonce nevyplývá, že by u takové osoby byla vyžadována plná svéprávnost. Daná osoba nemá na závěť žádný stěžejní vliv, pouze její znění písemně zaznamená, nepotvrzuje soulad obsahu závěti se zůstavitelovou vůlí.¹⁴⁴

Tuto závěť tedy nemůže pořídit osoba nevidomá nebo osoba se smyslovým postižením, která nemůže číst a psát.¹⁴⁵ Jedná se o zůstavitele, pro něhož je reálné sepsat holografní závěť, nicméně se rozhodl zvolit formu allografní závěti obecné.¹⁴⁶

¹⁴¹ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního : praktická příručka. Praha: Leges, 2019. s. 63-64. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-345-2.

¹⁴² DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1534. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁴³ Tamtéž

¹⁴⁴ Polišenská Petra a kolektiv autorů, *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek X - Dědické právo (§ 1475-1720)*, CODEXIS publishing, 01.09.2018. § 1534. [cit. 17.03.2023] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

¹⁴⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 77. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁴⁶ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1534. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

2.2.1.2.2 Allografní závěť zvláštní

Tento druh závěti pořizují podle § 1535 odst. 1 NOZ osoby nevidomé a podle § 1535 odst. 2 NOZ osoby se smyslovým postižením, které nemohou číst nebo psát. Požadavky na svědky zvláštní allografní závěti jsou stejné jako u allografní závěti obecné, pouze je požadovaný počet svědků vyšší. Jedná se o tři svědky.¹⁴⁷

2.2.1.2.2.1 Nevidomý zůstavitel

Nevidomým zůstavitelem rozumíme osobu, která vůbec nevidí. Takto klasifikován by však měl být i ten, kdo disponuje pouhými zbytky zraku, což se projevuje tak, že vidí pouze šedě obrysy věcí a osob a není pro něj možné přečíst text ani s brýlemi či lupou.¹⁴⁸ Jedná se tedy o postižení zraku, které nelze kompenzovat pomocí různých pomůcek. U zmíněných obrysů je významné, že taková osoba má podstatně sníženou možnost komplexně percipovat průběh pořízení závěti.¹⁴⁹

Před třemi současně přítomnými svědky projeví nevidomý zůstavitel svoji poslední vůli v listině.¹⁵⁰ Provede to takovým způsobem, že vysloví, jaký má být její obsah.¹⁵¹ Pisatelem a předčítatelem mohou být svědci, ale také jiné osoby na základě volby zůstavitele (například advokát). Pokud zůstavitel zvolí jiné osoby, musí se tyto osoby podle § 1539 odst. 1 NOZ také na závěť podepsat a je žádoucí, aby uvedly své identifikační údaje a funkci při pořizování závěti.¹⁵² V případě, že závěť sepisuje jeden ze svědků, nemůže pak plnit funkci předčítatele.

¹⁴⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 81. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁴⁸ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1535. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁴⁹ Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 29.11.2005 sp. zn. 30 Cdo 2567/2004 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-13]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 81. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁵¹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1535. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵² DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 77-78. ISBN 9788074789397.

Svědék, který závěť nepsal, ji nahlas přečte a následně dojde ze strany zůstavitele k potvrzení, že listina obsahuje jeho poslední vůli.¹⁵³ Toto je upraveno v § 1535 odst. 1 NOZ.¹⁵⁴ Prohlášení může být formulováno pomocí libovolných slov, nebo i prostřednictvím obvyklých znamení, při jejichž užití nevyvstanou pochybnosti o vyjádření poslední vůle v listině.¹⁵⁵

Vzhledem k tomu, že nevidomého lze zařadit mezi osoby se smyslovým postižením, dá se i u něj předpokládat postup podle § 1536 NOZ. To znamená, že by závěť měla zahrnovat informace o tom, že zůstavitel nemůže číst, kdo závěť sepsal a kdo ji přečetl a v neposlední řadě i to, jakým způsobem bylo ze strany zůstavitele potvrzeno, že se v listině jedná skutečně o jeho poslední vůli.¹⁵⁶

Pokud zůstavitel může psát, podepíše se na listinu i on. V opačném případě se užije § 563 NOZ a zůstavitel provede na listině rukou či jinak vlastní znamení, k němuž některý ze svědků dopíše jméno jednajícího. Jestliže ani vlastní znamení není možné, je potřeba zvolit formu notářského zápisu. Závěť podepíší také svědci s připojením doložky, která udává skutečnost, že se jedná o svědka, a informace, na jejichž základě je možné ho zjistit.¹⁵⁷

2.2.1.2.2 Zůstavitel se smyslovým postižením

Osobou se smyslovým postižením rozumíme kromě osoby nevidomé osobu neslyšící, osobu s kombinovaným postižením (hluchoslepý) či osobu němou za podmínky, že nemůže číst nebo psát. Pokud číst a psát může, nesepisuje osoba

¹⁵³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 81. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁵⁴ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 77-78. ISBN 9788074789397.

¹⁵⁵ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1535. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁶ Tamtéž

¹⁵⁷ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1535. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

závěť touto formou.¹⁵⁸ Cílem právní úpravy závěti osoby se smyslovým postižením je chránit práva takového zůstavitele.¹⁵⁹

U zůstavitele se smyslovým postižením, který nemůže číst nebo psát, dojde k projevu jeho poslední vůle před třemi současně přítomnými svědky obdobně jako u osoby nevidomé.¹⁶⁰ Zůstavitel před danými svědky vysloví, jaký má být obsah listiny, a to prostřednictvím způsobu dorozumívání, jenž si zvolí. Jedná se především o to, kdo se stane dědicem, jaké podíly v rámci pozůstalosti jednotliví dědici získají, či vedlejší doložky, které mají být v závěti uvedeny.¹⁶¹ Obsah listiny pak svědek, který nepsal závěť, přetlumočí zůstavitelem zvoleným zvláštním způsobem dorozumívání. Může se jednat například o znakovou řeč, o prstovou abecedu v taktilní formě, jež hluchoslepý zůstavitel odhmatává.¹⁶² Závěť může být napsána jinou osobou než svědkem (například advokátem), nebo i některým svědkem, který však nemůže plnit zároveň funkci tlumočnicka.¹⁶³

Zůstavitel nakonec zvoleným způsobem dorozumívání před svědky potvrdí, že jeho poslední vůle je skutečně obsažena v listině. Způsob dorozumívání, který je užit k tlumočení obsahu listiny, musejí ovládat všichni svědci.¹⁶⁴ Příkladem smyslových postižení je vrozené či získané onemocnění nervové soustavy, které zůstaviteli dovoluje komunikaci zvláštním způsobem, i když nemůže číst a psát. Dalším příkladem jsou senzomotorické poruchy

¹⁵⁸ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1535. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁵⁹ Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 24.10.2006 sp. zn. 21 Cdo 2203/2006 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-14]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 81. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁶¹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1535. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 81. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁶³ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1535. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 81. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

po cévní mozkové příhodě.¹⁶⁵ Je tedy nutné, aby od počátku úkonu, kdy zůstavitel vyjádří svoji poslední vůli, až po podpisy svědků na listinu, byli všichni tři svědci a také pisatel a předčítatel, pokud nejsou zároveň svědky, stále a společně přítomni.¹⁶⁶

V závěti musí být uvedeno, že zůstavitel nemůže psát nebo číst, dále se zapíše, kdo závěť sepsal, kdo ji přečetl nebo tlumočil a v neposlední řadě i způsob, jakým zůstavitel strvil, že se jedná o jeho poslední vůli.¹⁶⁷ Informaci, že zůstavitel nemůže číst nebo psát, není potřeba podat v doslovném zákonném znění. Je možné volit jakékoliv výrazy, jež vystihují tuto skutečnost, například, že kvůli zdravotnímu stavu sepsal závěť konkrétní pisatel. To, zda daný výběr slov vyjadřuje vskutku realitu, tedy že zůstavitel opravdu nemůže číst či psát, se musí objasnit v rámci dědického řízení.¹⁶⁸ V případě tlumočení obsahu závěti zvláštním způsobem dorozumívání je podle § 1536 odst. 1 NOZ nezbytné v listině tuto skutečnost uvést, stejně tak i konkrétní zvolený způsob dorozumívání.¹⁶⁹

Zůstavitel listinu podepíše, jestliže je toho schopen. V opačném případě se situace řídí § 563 NOZ a zůstavitel místo podpisu učiní před alespoň dvěma svědky na listině rukou nebo jinak vlastní znamení, například otisk prstu. K tomuto znamení jeden ze svědků napíše jméno jednajícího. V § 563 odst. 2 NOZ se ve spojitosti s § 39 odst. 2 NOZ stanoví, že svědky znamení musejí být osoby, které nemají žádný zájem na pořízení závěti, nejsou němé, neslyšící, nevidomé a musejí znát jazyk, ve kterém je závěť sepsána. V případě, že ze strany zůstavitele nelze listinu podepsat ani učinit vlastní znamení, musí být závěť pořízena výhradně formou notářského zápisu. V tom případě se jedná se o závěť pořízenou veřejnou listinou, což upravuje § 563 odst. 3 NOZ.¹⁷⁰ Nezbytný je

¹⁶⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 78. ISBN 9788074789397.

¹⁶⁶ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního : praktická příručka. Praha: Leges, 2019. s. 68-69. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-345-2.

¹⁶⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 82. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁶⁸ Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 27.02.2012 sp. zn. 21 Cdo 341/2010 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-14]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶⁹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 82. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁷⁰ Tamtéž

rovněž podpis všech svědků, kteří zpravidla k podpisu přiloží doložku odkazující na jejich funkci svědka a informace, jež jsou podkladem k jeho identifikaci.¹⁷¹

2.2.1.2.2.3 ZKSNK

V souvislosti s osobami se smyslovým postižením je zajímavý ZKSNK, v němž nalezneme pro účely tohoto zákona v § 2 definici osob, jež se pokládají za osoby neslyšící nebo hluchoslepé.¹⁷²

Neslyšící osoba je definována jako osoba, jež neslyší od narození, popřípadě ztratila sluch, než se u ní rozvinula mluvená řeč, dále osoby s úplnou či praktickou hluchotou, jež ztratily sluch po rozvinutí mluvené řeči, a osoby těžce nedoslýchavé, jimž povaha sluchového postižení brání plnohodnotně porozumět mluvené řeči pomocí sluchu.¹⁷³

Hluchoslepá osoba trpí zároveň postižením sluchu a zraku, což vytváří překážku pro plnohodnotný rozvoj mluvené řeči a komunikace mluvenou řečí.¹⁷⁴

Neslyšící a hluchoslepé osoby mohou využívat k dorozumívání komunikační systémy, mezi něž patří český znakový jazyk a komunikační systémy, jež vycházejí z českého jazyka (například se jedná o prstovou abecedu či Braillovo písmo s využitím taktilní formy). Volba komunikačního systému musí být respektována, aby danému člověku bylo umožněno rovnoprávné a účinné začlenění do života společnosti i při uplatňování zákonných práv. Z toho vyplývá, že je takto možné postupovat i u pořizování právních jednání pro případ smrti s neslyšícími a hluchoslepými.¹⁷⁵

2.2.1.2.2.4 Nevidomé osoby a osoby se smyslovým postižením ve vztahu k notářskému zápisu

Nevidomé osoby a osoby se smyslovým postižením, které nemohou číst a psát, mohou rovněž pořídit závěť formou notářského zápisu. Obdobně jako u allografní

¹⁷¹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1535. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁷² Tamtéž

¹⁷³ Tamtéž

¹⁷⁴ Tamtéž

¹⁷⁵ Tamtéž

závěti i v tomto případě osoba pořizující závěť před třemi svědky, kteří jsou přítomni současně, projeví svoji poslední vůli. Jeden ze svědků ji pak přečte, popřípadě zůstavitelem zvoleným způsobem dorozumívání přetlumočí. Samozřejmostí je, že použitý způsob dorozumívání ovládá jak zůstavitel, tak všichni svědci. Skutečnost, že zůstavitel projevil svoji poslední vůli před třemi přítomnými svědky, osvědčí notář v notářském zápisu. Uvede zde i informace o zvolených komunikačních prostředcích a svědcích.¹⁷⁶

2.2.2 Závěť pořizená veřejnou listinou

NOZ umožňuje v § 1537 zůstaviteli zvolit si pro pořizení závěti i formu veřejné listiny.¹⁷⁷ Veřejná listina je taková listina, kterou vydává orgán veřejné moci v mezích jeho pravomoci, anebo listina prohlášena zákonem za veřejnou. Tuto definici poskytuje § 567 NOZ. Dle § 3026 odst. 2 NOZ se veřejnou listinou rozumí notářský zápis, jehož problematiku upravuje zejména NotŘ, a kancelářský řád (předpis, který přijal sněm Notářské komory České republiky podle § 37 odst. 3 písm. m) NotŘ a k němuž podle § 37 odst. 4 NotŘ udělilo Ministerstvo spravedlnosti České republiky souhlas).¹⁷⁸ V § 6 odst. 1 NotŘ se stanoví, že notářské zápisy jsou veřejnými listinami, pokud vyhovují požadavkům daným NotŘ.¹⁷⁹

Veřejnou listinu neboli notářský zápis může sepsat pouze notář jako nestranná a nezávislá osoba, kterou notářským úřadem pověřil stát. Notář, jakožto profesionální právník, se často věnuje pozůstalostnímu řízení, a to především jako soudní komisař, jenž má v pozůstalostním řízení postavení soudce. Na základě svých znalostí ví, jak má být závěť sepsána, a co a jak je potřeba v závěti pojmout. Díky tomu je závěť sepsána správně a v pozůstalostním řízení podle ní může být postupováno bez komplikací. Podle § 1538 NOZ se osoba sepisující veřejnou listinu o závěti přesvědčí, zda se činí projev poslední

¹⁷⁶ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 60-61. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 60

¹⁷⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 82. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁷⁹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1537. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

vůle vážně, s rozvahou a bez donucení.¹⁸⁰ To má za cíl zaručit platnost závěti a zabránění potenciálním nedorozuměním a sporům. Notářský zápis má též spolehlivě zrcadlit zůstavitelovu vůli a je vyžadována dostatečná konkrétnost jednotlivých ustanovení. Notář se v průběhu vyhotovování notářského zápisu ujistí, že je pořizovatel závěti způsobilý k tomuto úkonu (zda zvládá projevit svoji vůli, orientuje se apod.). Zjišťuje tak například pomocí dotazů směřovaných na osobu pořizovatele, může se jednat třeba o otázku na bydliště, rodné jméno či informace o dědicích. Dále k tomu poslouží pořizovatelovo popisování obsahu závěti. Jestliže notář shledá, že pořizovatel způsobilý není, odmítne pokračovat v sepisování notářského zápisu, pokud by tak docházelo pro pořizovatelovu nezpůsobilost k rozporu se zákonem. Notář následně zaznamená tuto skutečnost ve spise včetně jednotlivých důvodů, jež k odmítnutí vedly. Proti konání notáře je přípustná stížnost, které se věnuje Notářská komora České republiky. Pokud by se jednalo o závěť pacienta zdravotnického zařízení, mohl by notář kvůli posouzení způsobilosti zjistit zdravotní stav zůstavitele s jeho souhlasem v souladu s § 33 odst. 1 ZZS.¹⁸¹

Notářské zápisy se uschovávají ve sbírce notářských zápisů u notáře, jenž je sepsal, a to za striktně daných podmínek. Ukládají se buď v kanceláři příslušného notáře, nebo na jiném vhodném místě. Je vyloučena neoprávněná manipulace s notářskými zápisy, tedy aby ke sbírce notářských zápisů získala přístup jiná osoba než notář nebo jím pověřená osoba.¹⁸²

Závěť ve formě veřejné listiny může sepsat kterýkoli notář, jehož si zůstavitel zvolí.¹⁸³ V případech, kdy je notář zároveň soudním komisařem, který vede po zůstaviteli dědické řízení, dovolila judikatura výjimku. U notáře, který sepsal závěť v podobě notářského zápisu a působí současně jako soudní komisař, jenž vede po zůstaviteli dědické řízení, existují důvodné pochybnosti

¹⁸⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUŽIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 82. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁸¹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1537. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁸² SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 58. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

¹⁸³ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 60. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

o nepodjatosti tohoto notáře k věci. A to proto, že poznatky o věci nabyly jiným způsobem než díky dokazování při jednání.¹⁸⁴

V § 568 odst. 2 NOZ je vyjádřen hlavní rozdíl oproti soukromé listině, a to ten, že jestliže je závěť pořízena ve formě veřejné listiny, zakládá to vůči každému plný důkaz o takovémto projevu vůle. Je dáno, že zůstavitel, jenž listinu podepsal nebo byl jeho podpis nahrazen zákonem stanoveným způsobem, projevil vůli, kterou listina obsahuje. To vše v době, která je v listině uvedena, jak uvádí § 568 odst. 1 NOZ.¹⁸⁵ Pokud by někdo chtěl popřít pravost a správnost veřejné listiny, nestačí ji jen slovně popírat či o ní pochybovat. Takový člověk by musel prostřednictvím důkazů prokázat, že skutečnosti potvrzené v listině nejsou platné, což nebývá jednoduché.¹⁸⁶

Notářský zápis o závěti je upraven v § 62 a násl. NotŘ. „*Notářský zápis musí obsahovat:*

- a) místo, den, měsíc a rok právního jednání,*
- b) jméno a příjmení notáře a jeho sídlo,*
- c) jméno, příjmení, pobyt a datum narození účastníků a jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočnicků, a je-li účastníkem nebo zástupcem právnická osoba, její název, sídlo a identifikační číslo,*
- d) prohlášení účastníků, kteří jsou fyzickými osobami, že jsou způsobilí samostatně právně jednat v rozsahu právního jednání, o kterém je notářský zápis,*
- e) údaj o tom, že byla notáři prokázána totožnost účastníků, svědků, důvěrníků, tlumočnicků a zástupců účastníků, anebo údaj o tom, že je notář zná osobně, a je-li účastníkem nebo zástupcem účastníka právnická osoba, údaj o tom, že byla notáři prokázána její existence a totožnost toho, kdo ji zastupuje,*
- f) obsah právního jednání,*
- g) údaj o tom, že byl notářský zápis po přečtení účastníky schválen,*
- h) podpisy účastníků nebo jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočnicků,*

¹⁸⁴ Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 25.02.2013 sp. zn. 21 Cdo 3373/2011 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-15]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁸⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 83. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁸⁶ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 58. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

- i) *otisk úředního razítka notáře a jeho podpis,*
- j) *další náležitosti, stanoví-li tak tento zákon.”*

Notář, jenž závěť sepisuje formou veřejné listiny, se podle § 1538 NOZ přesvědčí, že se projev poslední vůle děje s rozvahou, vážně a bez donucení.¹⁸⁷ Toto platí ve zvýšené míře u osob, u nichž byla pravomocným soudním rozhodnutím omezena svéprávnost, a také u nezletilých, kteří již dosáhli věku patnácti let.¹⁸⁸ Rozvahou chápeme stav, kdy je zůstavitel schopen rozumně uvažovat a má klidnou mysl. Rozhodně by notář neměl sepisovat závěť se zůstavitelem, jenž je zjevně rozčilený nebo rozrušený. Za vážné jednání považujeme jednání, jež vypovídá o opravdovém, seriózním a odpovědném pojmání. Pojmem donucení rozumíme, že nějaká osoba naléhá na zůstavitele nebo ho důrazně vybízí k tomu, aby pořizovaná závěť byla sepsána podle představ naléhající osoby. Notáři se mohou setkat se situací, kdy určitá osoba je jménem někoho jiného kontaktuje a snaží se objednat sepsání závěti včetně diktování, co má být v závěti obsaženo. Takové jednání je nezbytné rázně odmítnout.¹⁸⁹ Výhodou pro zůstavitele je také skutečnost, že mu notář pomůže s formulací jeho poslední vůle¹⁹⁰ tak, aby vize zůstavitele o naložení s jeho majetkem odpovídaly zákonným požadavkům.¹⁹¹

Notář je na základě § 57 NotŘ odpovědný klientovi, žadateli či účastníkovi za újmu, jež mu byla způsobena ve spojitosti s notářskou činností. Podle § 4 odst. 1 OdpŠk se označuje vyhotovení notářského zápisu za projev výkonu státní správy, přičemž nesprávný úřední postup notáře podléhá odpovědnosti státu za škodu.¹⁹²

¹⁸⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva.* V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁸⁸ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání.* Praha: Grada Publishing, 2017. s. 61. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

¹⁸⁹ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. *Dědické právo v praxi.* V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 59. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

¹⁹⁰ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné.* Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 79. ISBN 9788074789397.

¹⁹¹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720).* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1537. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁹² Tamtéž

Závěti sepsané formou notářského zápisu se stejně jako závěti pořízené soukromou listinou uložené do notářské úschovy evidují v Evidenci právních jednání pro případ smrti. Tato evidence je vedena Notářskou komorou České republiky. Do evidence mají přístup všichni notáři, aby mohli v rámci řízení o pozůstalosti ověřit, zda zůstavitel zanechal nějaké právní jednání pro případ smrti či ne.¹⁹³ Zaevidování podává zůstavitelovi jistotu, že bude v rámci řízení o pozůstalosti závěť nalezena, a bude tak moci být jeho poslední vůle naplněna.¹⁹⁴ Jedná se o elektronickou evidenci upravenou § 35b a násl. NotŘ.¹⁹⁵ Tato evidence zahrnuje závěti, listiny o dovětku, dědické smlouvy, prohlášení o vydědění, listiny o povolání správce pozůstalosti či o přikázání k započtení na dědický podíl, smlouvy o zřeknutí se dědického práva a negativní závěti, které ve smyslu § 1649 odst. 2 NOZ zůstaviteli umožňují vydědit i nikoli nepominutelného zákonného dědice.¹⁹⁶ Toto jsou právní jednání pro případ smrti uvedené v § 35b odst. 1 NotŘ včetně jejich zrušení.¹⁹⁷ V § 35c odst. 1 NotŘ se stanoví, že údaje do Evidence právních jednání pro případ smrti se zapisují dálkovým přístupem, a to bez zbytečného odkladu. Tuto úlohu plní notář, jenž přijal do úschovy listiny o právních jednáních zůstavitele jmenované v § 35b odst. 1 NotŘ (přijetí se řídí dle § 85 a násl. NotŘ), nebo o daném právním jednání pořídil notářský zápis.¹⁹⁸ Podle § 35c odst. 2 NotŘ vydá notářská komora po smrti zůstavitele osobě, která prokáže právní zájem, a stejně tak soudu nebo jinému státnímu orgánu sdělení o existenci závěti. Toto sdělení podá i notáři, jenž vede pozůstalostní řízení

¹⁹³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁹⁴ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1537. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁹⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁹⁶ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 57. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

¹⁹⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

¹⁹⁸ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1546. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

jako soudní komisař.¹⁹⁹ Vedení, provoz a správu Evidence právních jednání pro případ smrti reguluje předpis Notářské komory České republiky o Evidenci právních jednání pro případ smrti, který byl 21. 11. 2013 schválen sněmem Notářské komory České republiky na základě § 37 odst. 3 písm. q) NotŘ, a to za souhlasu Ministerstva spravedlnosti České republiky č. j. 743/2013-OSD-ENA/14.²⁰⁰

Závět' pořízenou veřejnou listinou lze rozdělit na dva druhy, a to na závět' pořízenou veřejnou listinou obligatorně či fakultativně.²⁰¹

2.2.2.1 Závět' pořízená veřejnou listinou fakultativně

U této formy závěti není zákonem striktně vyžadována podoba veřejné listiny. Jedná se o závět', kdy notář jako profesionální znalec problematiky s pořizovatelem věc zkonzultuje a navrhne mu nejlepší řešení. Jestliže si pořizovatel závěti přeje, aby se o jeho závěti ostatní dozvěděli až po jeho smrti, zůstane závět' "skryta" až do jeho smrti. Protože je závět' pořízená veřejnou listinou evidována v Evidenci právních jednání pro případ smrti, má pořizovatel jistotu, že po jeho smrti bude tato listina nalezena a bude postupováno podle ní.²⁰²

2.2.2.2 Závět' pořízená veřejnou listinou obligatorně

Zákon v některých případech stanoví, kdy závět' musí být povinně pořízena formou notářského zápisu. Je to proto, že existuje obava, že závět' pořízená jinou formou než veřejnou listinou nebude vyjadřovat vůli zůstavitele. Důvodem je skutečnost, kdy může být zůstavitel ovlivněn vnějšími vlivy, a proto neučiní závět' s rozvahou, vážně a bez donucení. Dalším důvodem může být nedostatečná

¹⁹⁹ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 57-58. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁰⁰ *Notářská komora České republiky: Předpis Notářské komory České republiky o Evidenci právních jednání pro případ smrti* [online]. 2013 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/predpisy/Evidence_pravnich_jednani_pro_pripad_smrti.pdf

²⁰¹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84-85. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁰² Tamtéž, s. 85

mentální zralost zůstavitele.²⁰³ U všech níže zmíněných závětí je pod sankcí neplatnosti vyžadována forma veřejné listiny zákonem.²⁰⁴

Mezi závěti pořízené obligatorně veřejnou listinou patří podle § 1526 NOZ závěť nezletilého, který dovršil patnácti let a dosud nenabyl plné svéprávnosti.²⁰⁵ Bez souhlasu zákonného zástupce může tedy daný nezletilý pořídit závěť výhradně formou notářského zápisu. Je to z toho důvodu, že takové osoby nemusí zatím dosahovat plné rozumové zralosti a lze je lehce ovlivnit působením třetích osob, jež by mohly jejich nevyzrálého stavu zneužít. Presumuje se rovněž menší množství zkušeností.²⁰⁶

Dále závěť osoby, která neumí nebo nemůže číst a psát, a jak uvádí § 563 odst. 3 NOZ, není schopna se seznámit s obsahem závěti za pomoci přístrojů, speciálních pomůcek nebo prostřednictvím jiné osoby, nebo ji nemůže opatřit vlastním podpisem, popřípadě vlastním znamením.²⁰⁷ Osoby, které neumějí číst a psát, ačkoli nemají žádné smyslové postižení, by měly pořizovat závěť ve formě veřejné listiny z toho důvodu, že nedokážou sepsat holografní závěť ani si přečíst či podepsat závěť allografní obecnou, zároveň se však nepřipouští analogicky aplikovat pořízení allografní závěti zvláštní. Tato situace není v občanském zákoníku upravena a je zapotřebí vycházet z obecných ustanovení o písemném jednání.²⁰⁸ V případech momentálního postižení člověka v důsledku nemoci nebo úrazu je taktéž vyžadován notářský zápis.²⁰⁹ Notářský zápis u osoby, jež neumí nebo nemůže číst či psát, lze vyhotovit pouze za účasti dvou svědků, jak stanoví § 65 odst. 1 NotŘ, přičemž jejich přítomnost je vyžadována konkrétně u vyslovení zůstavitelova přání o obsahu notářského zápisu, následně u předčítání

²⁰³ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 59. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

²⁰⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁰⁵ Tamtéž

²⁰⁶ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 60. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

²⁰⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁰⁸ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 60. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁰⁹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 78. ISBN 9788074789397.

zápisu a nakonec u jeho odsouhlasení zůstavitelem.²¹⁰ Projevení přání zůstavitele o tom, co by rád zahrnul do notářského zápisu, je dodrženo i v situaci, kdy se notář se zůstavitelem nejprve předem na obsahu závěti dohodnou a na základě toho poté notář zůstaviteli sjednaný text přednese s tím, že zůstavitel buď souhlasí, anebo požaduje změnu. Příkladem lze přiblížit průběh tak, že se notář nejprve setká se zůstavitelem, který vyjádří notáři, jak by si obsah závěti představoval. Notář následně takovou závěť připraví a po několika dnech se opět sejde spolu se dvěma svědky se zůstavitelem. Pro případ, že by zůstavitel rád provedl v původní verzi nějakou změnu, si notář přinese i notebook a tiskárnu, aby bylo možné elektronickou verzi závěti upravit. Notář poté zůstaviteli přečte nachystanou závěť a zůstavitel ji v tomto znění odsouhlasí. V tento okamžik je učiněn projev vůle. Není potřeba, aby byli svědci přítomni při zpracovávání závěti notářem.²¹¹ Na zůstavitele, který zvládá pouze vlastnoruční podpis, je potřeba stále hledět jako na zůstavitele, který není schopen psát. Je tomu tak proto, že na základě logického i gramatického výkladu se schopnost psát posuzuje souhrnně, nezáleží na tom, že se zůstavitel jednorázově podepíše.²¹²

Další závětí je závěť osoby omezené ve svéprávnosti nikoliv z důvodu chorobné závislosti na alkoholu, psychotropních látkách či jidech nebo z důvodu chorobné závislosti na hráčské vášni představující závažnou duševní poruchu.²¹³ Daná osoba může takto pořídit pouze v rámci omezení své svéprávnosti. Rozsah omezení (respektive rozsah schopností, jež se zachovávají) je znám z příslušného rozsudku soudu, na jehož základě došlo k omezení svéprávnosti. Důvodem, proč je nezbytné pořízení ve formě notářského zápisu, je skutečnost, že se u těchto osob vyskytuje duševní choroba či mentální retardace, kvůli které není v jejich možnostech samostatně rozhodovat v plném rozsahu o otázkách, jež se jich týkají. Připadá rovněž v úvahu riziko, že by dané osoby mohly být lehce ovlivněny

²¹⁰ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1537. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²¹¹ Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 27.04.2011 sp. zn. 21 Cdo 2120/2009 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-15]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²¹² Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 30.10.2017 sp. zn. 21 Cdo 4880/2016 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-15]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²¹³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

třetími osobami, které by mohly zneužít jejich handicapu. Tuto závěť upravuje § 1528 odst. 1 NOZ.²¹⁴

Patří sem i závěť pořízená v době, kdy je zůstavitel v péči zařízení poskytujícího zdravotnické nebo sociální služby (například domov pro seniory) či jinak přijímá služby takového zařízení, a současně je v této závěti za dědice nebo odkazovníka povolána osoba, jež v takovém zařízení pracuje, spravuje ho, nebo v něm jinak působí. Danou situaci upravuje § 1493 odst. 1 NOZ.²¹⁵ Smyslem tohoto ustanovení je, aby se zabránilo umělému ovlivnění pocitů osoby, jež se v takovém zařízení nachází, že by měla někoho za jí poskytnutou péči odměnit, v tomto případě pořízením závěti.²¹⁶ Povolání dědiců či odkazovníků by bylo neplatné, pokud by zůstavitel nepořídil v této formě. Jestliže však zůstavitel pořídí závěť ve formě veřejné listiny po ukončení péče daného zařízení či přijímání jeho služeb, dochází ke konvalidaci potenciálně neplatného povolání dědiců či odkazovníků a podle § 1493 odst. 2 NOZ se stává platným.²¹⁷

Následně je třeba zmínit založení nadace (právnícké osoby založené k trvalé službě společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu), jež se podle § 309 odst. 1 NOZ zakládá nadační listinou, kterou může být i pořízení pro případ smrti. V § 309 odst. 4 NOZ se stanoví, že pro nadační listinu je vyžadována forma veřejné listiny.²¹⁸ Kromě nadace může zůstavitel založit i ústav, čemuž se věnuje § 418 ve spojení s § 309 odst. 1 a 4 NOZ.²¹⁹(100, s. 70) Obdobná situace se nachází v § 1452 odst. 1 NOZ, kdy se zřizuje svěřenský fond

²¹⁴ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 60. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

²¹⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²¹⁶ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 59. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

²¹⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²¹⁸ Tamtéž

²¹⁹ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního : praktická příručka. Praha: Leges, 2019. s. 70. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-345-2.

pořízením pro případ smrti a pro statut svěřenského fondu je nezbytná forma veřejné listiny na základě § 1452 odst. 3 NOZ.²²⁰

Posledním druhem závěti pořízené veřejnou listinou obligatorně je závěť, ve které zůstavitel povolává správce pozůstalosti dle § 1556 odst. 1 NOZ.²²¹ Je vhodné zmínit, že ustanovení § 582 odst. 1 NOZ stanoví, že: „*Zahrnuje-li projev vůle současně více právních jednání, nepůsobí nedostatek formy vyžadované pro některé z nich sám o sobě neplatnost ostatních.*” Pokud by tedy zůstavitel vlastnoručně pořídil závěť a v dané listině povolal správce pozůstalosti, jednalo by se o platnou závěť, nicméně povolání správce pozůstalosti by bylo pro nedodržení formy veřejné listiny podle § 1556 odst. 1 NOZ neplatné.²²²

2.2.3 Privilegované závěti

Právní úprava od roku 1951 do konce roku 2013 neumožňovala úlevy při pořizování závěti v mimořádných situacích. OZO se této problematice věnoval pouze čtyřmi ustanoveními - § 597 až § 600. V rámci právní úpravy pořízení pro případ smrti v mimořádných situacích se vychází ze skutečnosti, že by měla být respektována zůstavitelova poslední vůle, a také z toho, že za mimořádných situací by měl disponovat možností platně pořídít pro případ smrti za mírnějších podmínek, než jaké jsou stanoveny obecně.²²³

Tato forma závěti se využívá ve chvílích, kdy se pořizovatel ocitne během života ve zcela mimořádné situaci. Rozlišujeme čtyři druhy privilegovaných závětí, jinými slovy také závětí s úlevami. Jedná se o závěť před třemi svědky, závěť před starostou obce, závěť před velitelem námořního plavidla nebo letadla a závěť před velitelem vojenské jednotky České republiky.²²⁴

²²⁰ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 79. ISBN 9788074789397.

²²¹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 84. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²²² DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1532. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²²³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 81. ISBN 9788074789397.

²²⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 87. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

U všech privilegovaných závětí je klíčová role svědků. Na tyto svědky jsou podle § 1548 odst. 1 NOZ kladeny nižší nároky (viz podkapitola 2.2.4). Podle § 1548 odst. 2 NOZ je pro zachování platnosti závětí s úlevami nezbytné, aby v případě, že zůstavitel nebo svědek závěť nepodepsal z toho důvodu, že nemohl psát nebo měl jinou závažnou překážku, aby se tato skutečnost v listině uvedla.²²⁵

V § 1549 NOZ je uvedena omezená časová platnost privilegovaných závětí. Pokud pořizovatel v době časové platnosti závěti nezemře, její platnost po uplynutí stanovené doby končí. Jestliže ve vymezené době zemře, platnost závěti zůstává zachována. Dle § 1542 NOZ je platnost ústní závěti před třemi svědky stanovena na dva týdny ode dne pořízení. Závěť před starostou obce (§ 1543), závěť před velitelem námořního plavidla nebo letadla (§ 1544) a závěť před velitelem vojenské jednotky České republiky (§ 1545 NOZ) pozbývají platnosti po uplynutí tří měsíců ode dne pořízení. Výše zmíněné doby však nezačnou běžet ani neběží, dokud zůstavitel nemůže pořídit závěť ve formě veřejné listiny.²²⁶ Významné pro okamžik, kdy mohl zůstavitel pořídit pro případ smrti formou veřejné listiny, je, že jeho zdravotní stav již umožňoval právně jednat, došlo k zániku nebezpečí či omezení, jež přimělo zůstavitele pořídit privilegovanou závěť, a bylo tedy pro něj možné nechat si u notáře sepsat závěť, a to za předpokladu, že je v dohledu český notář s možností toto pořízení pro případ smrti sepsat. Může nastat i situace, kdy se naskytne krátkodobá možnost pořídit ve formě veřejné listiny, přičemž tato možnost následně zanikne a privilegovaná závěť bude stále platná. Ve vztahu k běhu doby se užije § 605 odst. 2 NOZ, který stanoví, že: *„Konec lhůty nebo doby určené podle týdnů, měsíců nebo let připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá skutečnost, od níž se lhůta nebo doba počítá. Není-li takový den v posledním měsíci, případně konec lhůty nebo doby na poslední den měsíce.“* K závěti, která tímto způsobem pozbude platnosti, se nepřihlíží, nelze ji ani oživit. Může se ale objevit spor o dědické právo mezi dědici ze závěti a dědici ze zákona, kdy bude například ze strany dědiců ze závěti prohlašováno,

²²⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 87. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²²⁶ Tamtéž, s. 87-88

že dvoutýdenní či tříměsíční doba nezačala běžet či neběžela, jelikož formou notářského zápisu nemohl zůstavitel pořídit, a toto tvrzení budou dědici ze zákona odmítat. Za předpokladu, že je k vyřešení takového sporu potřeba prokázat sporné skutečnosti, postupuje se dle § 170 ZŘS²²⁷ s tím, že podle odst. 1 je ten z účastníků, jehož dědické právo působí vzhledem k okolnostem případu jako nejslabší, soudem usnesením odkázán k uplatnění svého práva žalobou. Podle odst. 2 soud určí též lhůtu k podání takové žaloby, jež musí trvat nejméně dva měsíce. Pokud lhůta nebyla dodržena, řízení o žalobě bylo zastaveno nebo byla žaloba odmítnuta, spor o dědické právo je v tomto případě vyřešen, a to v neprospěch osoby, jež měla podat žalobu k uplatnění práva.

Za určitých podmínek je závěť pořízená před starostou obce, na palubě letadla i lodi a také vojenská závěť považována za veřejnou listinu.²²⁸ Na závěť se hledí jako na veřejnou listinu, pokud dojde k dodržení konkrétních náležitostí záznamu o ní. V § 568 NOZ se stanoví, že: *„Je-li nějaká skutečnost potvrzena ve veřejné listině, zakládá to vůči každému plný důkaz o původu listiny od orgánu nebo osoby, které ji zřídily, o době pořízení listiny, jakož i o skutečnosti, o níž původce veřejné listiny potvrdil, že se za jeho přítomnosti udála nebo byla provedena, dokud není prokázán opak. Zachycuje-li veřejná listina projev vůle osoby při právním jednání a je-li jednajícím podepsána, zakládá to vůči každému plný důkaz o takovém projevu vůle.“*²²⁹ Předpokládá se, že osoba, jež pořídila záznam, jej před dvěma svědky podepsala a za přítomnosti oněch dvou svědků ho zůstaviteli přečetla. Zůstavitel následně prohlásí, že se jedná o projev jeho poslední vůle, což uvádí § 1547 odst. 1 NOZ. Pokud nebudou dodrženy některé z předepsaných formalit (podle § 1547 odst. 2 NOZ se jedná především o situaci, kdy chybí na listině požadované podpisy přítomných svědků), zůstává závěť stále platná, ovšem pouze za předpokladu, že je jisté, že závěť spolehlivě zaznamenala zůstavitelovu poslední vůli. Taková závěť už se však nepovažuje za závěť formou

²²⁷ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1549. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²²⁸ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 82. ISBN 9788074789397.

²²⁹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1547. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

veřejné listiny. I u privilegovaných závětí se povinnost mlčenlivosti vztahuje na všechny osoby, které se účastnily na pořizování závěti, jak vymezuje § 1550 NOZ.²³⁰

U privilegovaných závětí se může stát, že závěť namísto starosty nebo jiné způsobilé osoby, jak uvádí nový občanský zákoník, sepiše například voják, jenž nedosáhl hodnosti důstojníka, matrikář, člen posádky na lodi. V těchto případech není závěť automaticky považována za neplatnou, ale je nutné prověřit, zda nešlo o závěť, která byla pořizena před třemi svědky ústní formou. Pokud by tomu tak skutečně bylo, je poté zapotřebí, aby všichni tři svědci byli přítomni současně.²³¹

2.2.3.1 Závěť před třemi svědky

Jedná se o ústní závěť pořizenou za podmínek stanovených v § 1542 NOZ. Závěť před třemi svědky může mít dvě podoby. První z nich je závěť pořizená v patrném a bezprostředním ohrožení života, což je způsobeno nenadálou událostí, jako je například autonehoda nebo úraz v horách.²³² Jedná se tedy o příhodu, která se stala přímo zůstaviteli.²³³ Druhou závětí je taková závěť, kdy po zůstaviteli není možné spravedlivě požadovat, aby závěť pořídil v jiné formě, protože ji pořizuje v místě, kde je v důsledku mimořádných situací ochromen běžný společenský styk.²³⁴ V komentáři k NOZ od Wolters Kluwer se uvádí, že zůstavitel nemusí trpět újmou na zdraví, nicméně je v tomto místě ohrožen na životě.²³⁵ Stejný přístup zastává ve své knize Martin Šešina, Ladislav Muzikář a Petr Dobiáš, kde i u druhé závěti zmiňují, že je zůstavitel zdrav, ale kvůli mimořádné situaci je

²³⁰ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 82. ISBN 9788074789397.

²³¹ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 67. *Právo pro každého* (Grada). ISBN 9788027104321.

²³² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 88. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²³³ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1542. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²³⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 88. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²³⁵ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1542. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

vystaven ohrožení na životě.²³⁶ Dle mého názoru není toto pojetí správné a přikláním se k tomu, že požadavek ohrožení na životě by měl být dán jen u prvního typu závěti, aby se vzájemně oba typy nepřekrývaly. Obě podoby mají sice stejný následek, jsou uvedeny v totožném ustanovení, ale vzhledem k tomu, že zákonná úprava v daném ustanovení dvě podoby rozlišuje, neměl by se jejich popis ani v jiných zdrojích mísit. Příkladem situace u druhé podoby závěti může být odříznutá vesnice od okolního světa z důvodu sesuvu půdy, povodně,²³⁷ epidemie či havárie atomové elektrárny.²³⁸ Tento člověk by mohl pořídit závěť formou allografní závěti, ale může mít obavu, že z důvodu mimořádné situace nebude jeho závěť nalezena nebo bude zničena.²³⁹

Tato závěť se pořizuje před třemi současně přítomnými svědky. Zůstavitel musí ústně sdělit svoji poslední vůli a svědci o tomto projevu mohou pořídit písemný záznam.²⁴⁰ Zaznamenání projevu vůle zůstavitele se doporučuje, a to i s podpisy svědků včetně podpisu zůstavitele, pokud je to pro něj možné. Je vhodné, aby svědci provedli záznam ihned po učinění projevu vůle zůstavitele, jelikož se tak zabrání situaci, kdy by svědek nebyl v budoucnu schopný poskytnout svědectví.²⁴¹ Jestliže záznam pořízen není, bude důvodem dědické posloupnosti soudní protokol, ve kterém bude zaznamenán výslech svědků (přesněji bude důvodem dědické posloupnosti ústní závěť a soudní protokol bude svědčit o obsahu ústní závěti²⁴²).²⁴³ Co se týče zjištění stavu a obsahu ústního

²³⁶ ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUŽIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního : praktická příručka. Praha: Leges, 2019. s. 77. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-345-2.

²³⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUŽIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 88. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²³⁸ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1542. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²³⁹ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 63. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁴⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUŽIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 88. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁴¹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1542. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁴² Tamtéž

²⁴³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUŽIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 88. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

pořízení pro případ smrti, soud předvolá k jednání, při němž bude zjišťování probíhat, osoby, jimž svědčí zákonná dědická posloupnost, nebo osoby, které uplatnily právo na pozůstalost, a v neposlední řadě osoby, jež představují předpokládané dědice z ústní závěti, jestliže jsou soudnímu komisaři známy. Zjištění stavu a obsahu ústní závěti probíhá podle § 145 ZŘS, který v odst. 1 stanoví, že: „*Ke zjištění toho, zda zůstavitel pro případ své smrti pořídil ústně a jaký byl obsah tohoto pořízení, soud vždy nařídí jednání.*”²⁴⁴ Ve smyslu § 145 odst. 2 ZŘS provede soud během jednání prostřednictvím písemného záznamu důkaz o poslední vůli zůstavitele pořízený svědky, jestliže byl vyhotoven, a všechny svědky vyslechne, pokud tomu nebrání závažné okolnosti.²⁴⁵

Závěť pořízená tímto způsobem pozbývá platnosti po uplynutí dvou týdnů ode dne jejího pořízení, a to za předpokladu, že zůstavitel stále žije. Dokud však zůstavitel nemůže pořídit závěť ve formě veřejné listiny, a to například pro svůj nepříznivý zdravotní stav, tato doba nezačne běžet ani neběží.²⁴⁶

2.2.3.2 Závěť před starostou obce

Závěť před starostou obce upravuje § 1543 NOZ. Pokud existuje důvodná obava, že zůstavitel zemře dříve, než by mohl pořídit závěť formou veřejné listiny (může se jednat o obdobné okolnosti jako u závěti před třemi svědky podle § 1542 NOZ, tedy například povodeň nebo infarkt zůstavitele²⁴⁷), může jeho poslední vůli zaznamenat starosta obce, na jejímž území se vyskytuje zůstavitel. U starosty jde dle § 103 odst. 4 písm. h) OZř o výkon působnosti.²⁴⁸ V § 1543 NOZ se stanoví, že podle § 103 a 104 OZř může kromě starosty poslední vůli zůstavitele zaznamenat i místostarosta nebo pověřený člen zastupitelstva obce, kteří jsou

²⁴⁴ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1542. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁴⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 83. ISBN 9788074789397.

²⁴⁶ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 63. *Právo pro každého (Grada)*. ISBN 9788027104321.

²⁴⁷ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1543. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁴⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 88. *Beckova skripta*. ISBN 9788074006845.

oprávnění vykonávat pravomoci starosty.²⁴⁹ Je zcela na starostovi obce, zda vyhoví a závěť sepíše nebo ne. Jen on posoudí, zda jsou naplněny zákonné podmínky pro pořízení závěti touto formou,²⁵⁰ zákon mu neukládá povinnost zaznamenat poslední vůli zůstavitele.²⁵¹ Podkladem této starostovy možnosti volby je myšlenka, že obzvláště v mimořádných situacích se mohou objevit jiné úkoly, které jsou potřeba upřednostnit před zaznamenáním poslední vůli zůstavitele.²⁵² Závěť pořízená před starostou obce bude uplatněna především v menších územních celcích, kde je obtížné včas zajistit, aby byl přítomen notář.²⁵³ Působnost starosty je dána v § 103 odst. 4 písm. h) OZř, pro hlavní město Prahu se užije ZhlmP.²⁵⁴

Starosta nebo jiná oprávněná osoba sepíše záznam o ústním projevu zůstavitele, který spolu s oběma svědky podepíše a za přítomnosti obou svědků zůstaviteli přečte. Ten následně potvrdí, že se jedná o jeho poslední vůli.²⁵⁵ Může se stát, že přečtení a potvrzení zůstavitelovy poslední vůle proběhne nejprve před jedním svědkem a teprve poté před druhým, protože přítomnost obou svědků současně není v tomto případě výslovně vyžadována.²⁵⁶ Starosta se svědky záznam o ústním projevu zůstavitele podepíše, a pokud je toho schopen, podepíše ho i zůstavitel. K podpisům svědků je opět žádoucí připojit svědeckou doložku prokazující jejich totožnost, u starosty je vhodné dodat údaj o jeho funkci spolu s informacemi, na jejichž základě je možné ho zjistit. Záznam je potřeba

²⁴⁹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 88. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁵⁰ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 64. *Právo pro každého* (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁵¹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1543. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁵² Tamtéž, § 1542

²⁵³ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 64. *Právo pro každého* (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁵⁴ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1543. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁵⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 88-89. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁵⁶ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 64. *Právo pro každého* (Grada). ISBN 9788027104321.

stvrdit úředním razítkem obce.²⁵⁷ Na základě právní fikce ja pak takováto závěť považována za veřejnou listinu, což uvádí § 1547 odst. 1 NOZ. Obec zajistí úschovu závěti u notáře, což upravuje § 1546 NOZ, a tato závěť je podle § 35b odst. 2 NotŘ zaevidována v Evidenci právních jednání pro případ smrti. Podle § 1547 odst. 2 NOZ se může z veřejné listiny stát soukromá listina, a to v takovém případě, kdy došlo při vyhotovení závěti k porušení předepsaných formalit. Takovým porušením může být například chybějící podpis přítomných svědků. Pokud je i přes toto pochybení jisté, že se skutečně jedná o zůstavitelovu poslední vůli, nepozbývá tato listina platnosti, ale je považována za soukromou.²⁵⁸

Tato závěť má platnost tři měsíce ode dne jejího sepsání, a to tehdy, jestliže je zůstavitel stále naživu. Stejně jako u závěti před třemi svědky nezačne tato doba běžet ani neběží, dokud není v zůstavitelových možnostech, aby byla závěť pořízena formou notářského zápisu.²⁵⁹

2.2.3.3 Závěť před velitelem námořního plavidla nebo letadla

V § 1544 odst. 1 NOZ je upravena tato formu závěti, která se sepisuje na palubě námořního plavidla, které pluje pod státní vlajkou České republiky, nebo na palubě letadla, jež je zapsané v leteckém rejstříku České republiky, a to v případě, že k tomu má zůstavitel vážný důvod, například pokud je v ohrožení života z důvodu náhlé srdeční příhody.²⁶⁰ Obdobně jako u závěti před starostou obce nezakládá právní úprava veliteli námořního plavidla nebo letadla právní povinnost zaznamenat poslední vůli zůstavitele, což opět vychází z myšlenky, že jiným úkolům může být nezbytné dát v mimořádných situacích přednost.²⁶¹

²⁵⁷ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1543. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁵⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 88-89. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁵⁹ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 64. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁶⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 89. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁶¹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1542. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Petr Novotný a Monika Novotná ve své knize uvádějí, že se podmínky pro sepsání závěti ze strany velitele námořního plavidla či letadla různí oproti závěti před starostou obce. Jejich pojetí je takové, že starosta disponuje možností sepsat poslední vůli zůstavitele a je pouze na něm, aby zhodnotil přítomnost důvodné obavy, že dojde ke smrti zůstavitele předtím, než by pro něj bylo možné uskutečnit notářský zápis. U závěti sepsané velitelem námořního plavidla nebo letadla spočívá podle zmíněných autorů odlišnost v tom, že otázku, zda existuje na straně zůstavitele vážný důvod k pořízení této závěti, posuzuje sám zůstavitel. Takovým důvodem nemusí být na rozdíl od závěti před starostou obce jen bezprostřední ohrožení života zůstavitele, ale i například (neopodstatněná) obava z havárie plavidla nebo letadla. Vzápětí však zmiňují, že ani velitel námořního plavidla či letadla není zavázán k sepsání takové závěti.²⁶² Tento úryvek lze podle mého názoru považovat za zavádějící, jelikož ze zákonného znění nevyplývá, že by pro obě formy závěti panovaly jiné podmínky. Zákon ukládá jak starostovi obce, tak veliteli námořního letadla či plavidla pouhou možnost takovou závěť sepsat, tedy i velitel bude posuzovat, zda byly naplněny zákonné požadavky, a rozhodne se podle vlastního uvážení. Zároveň se domnívám, že i u závěti před starostou obce bude zůstavitel sám zvažovat, zda se v oné nebezpečné situaci nachází. Skutečnost, zda zůstavitel věří, že čelí dané hrozně, nemá ve výsledku na pořízení závěti vliv, jelikož má v obou případech poslední slovo starosta obce a velitel námořního letadla či plavidla.

Poslední vůli zůstavitele může zaznamenat velitel námořního plavidla nebo letadla, ale i jeho zástupce. Nesmí mu v tom však bránit péče o bezpečnost plavby nebo letu. Velitel námořního plavidla nebo letadla, popřípadě jeho zástupce sepiše záznam o ústním projevu poslední vůle zůstavitele před dvěma svědky, spolu se svědky ho podepíše a nakonec ho před oběma svědky zůstaviteli přečte.²⁶³ Stejně jako u závěti, kterou sepsal starosta obce, ani v tomto případě nemusejí být svědci přítomní současně.²⁶⁴ Ze strany svědků je žádoucí k jejich

²⁶² NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 65. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁶³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 89. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁶⁴ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 65. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

podpisu připojit svědeckou doložku, ze strany osoby, jež pořizuje záznam, je vhodné dodat údaj o její funkci s informacemi, na jejichž základě je možné ji zjistit.²⁶⁵ Zůstavitel musí potvrdit, že se skutečně jedná o projev jeho poslední vůle²⁶⁶, a jestliže je toho schopen, podepíše závěť i on.²⁶⁷ Takto sepsaná závěť je pokládána za veřejnou listinu, což upravuje § 1547 odst. 1 NOZ.²⁶⁸ V případě, že nebudou dodrženy všechny formality, bude i přesto závěť platná, jestliže tato listina opravdu vyjadřuje poslední vůli zůstavitele. Stejně jako u závěti sepsané starostou obce však tato závěť pozbývá podobu veřejné listiny.²⁶⁹

Jestliže se závěť pořizuje na palubě námořního plavidla, je nezbytné, aby o tomto učinil velitel záznam v lodním deníku. V nejbližším přístavu, do kterého plavidlo míří, se závěť co nejdříve předá zastupitelskému úřadu České republiky, popř. orgánu veřejné moci, u něhož je námořní plavidlo zapsáno v námořním rejstříku, což je Ministerstvo dopravy, které má funkci Námořního úřadu České republiky. V případě, že se závěť pořizuje na palubě letadla, opět velitel o tomto provede záznam v palubním deníku. Po přistání v zahraničí se v nejbližším místě místu přistání letadla předá bez zbytečného odkladu závěť zastupitelskému úřadu České republiky, popřípadě orgánu veřejné moci, u kterého je letadlo zapsané v leteckém rejstříku. V tomto případě se jedná o Úřad pro civilní letectví České republiky.²⁷⁰

Podle § 1546 NOZ předává Zastupitelský úřad České republiky, Ministerstvo dopravy nebo Úřad pro civilní letectví závěť co nejdříve do úschovy k notáři. Následně je dle § 35b odst. 2 NotŘ závěť zaevidována v Evidenci

²⁶⁵ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1544. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁶⁶ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 89. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁶⁷ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1544. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁶⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 89. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁶⁹ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 65. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁷⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 89. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

právních jednání pro případ smrti.²⁷¹ Podle § 1544 NOZ není možné platnost této závěti popřít tvrzením, že zůstavitel neměl žádný vážný důvod pro pořízení tímto způsobem.²⁷²

Totožně jako u závěti sepsané starostou obce i závěť sepsaná velitelem námořního plavidla nebo letadla má platnost tři měsíce od data jejího pořízení, jestliže je zůstavitel naživu. Opět platí, že dokud zůstavitel nemůže pořídít závěť formou veřejné listiny, tato doba nezačne běžet ani neběží.²⁷³

2.2.3.4 Závěť před velitelem vojenské jednotky České republiky

Závěť před velitelem vojenské jednotky České republiky upravuje § 1545 NOZ. Původ této závěti najdeme už v římském právu, v němž byl nejstarší formou tzv. testament v šiku.²⁷⁴

Poslední vůli vojáka nebo jiné osoby, která patří k ozbrojeným silám, může zapsat při vojenských operacích a při účasti v ozbrojeném konfliktu velitel vojenské jednotky České republiky nebo voják s hodností poručíka a vyšší.²⁷⁵ Nový občanský zákoník pojednává o účasti v ozbrojeném konfliktu a vojenských operacích, není však z této formulace zřejmé, zda může zůstavitel pořídít přímo v průběhu daných akcí, před jejich započítím, nebo i v případě jejich například vícedenního přerušení.²⁷⁶ Závěť se pořizuje za přítomnosti dvou svědků. Podle § 1545 odst. 1 NOZ uvádí, že pokud byla závěť sepsána výše popsaným způsobem, nemůže být popřena její platnost.²⁷⁷

²⁷¹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 89. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁷² DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 83. ISBN 9788074789397.

²⁷³ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 65-66. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁷⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 90. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁷⁵ Tamtéž

²⁷⁶ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1545. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁷⁷ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 90. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

Stejně jako u závěti pořízené před velitelem námořního plavidla nebo letadla i v tomto případě poslední vůli zůstavitele podle jeho ústního projevu sepíše velitel vojenské jednotky nebo jiná oprávněná osoba, poté ji s oběma svědky podepíše a zůstaviteli v přítomnosti obou svědků přečte. Zůstavitel musí nakonec potvrdit, že se jedná o projev jeho poslední vůle²⁷⁸, a jestliže je toho schopen, podepíše záznam i on.²⁷⁹ Stejně jako u předchozích privilegovaných závětí nemusejí být svědci přítomni současně.²⁸⁰ Tato závěť je považována za veřejnou listinu, jak uvádí § 1547 odst. 1 NOZ.²⁸¹ I v tomto případě listina nepozbývá platnosti při nedodržení některých předepsaných formalit, pokud skutečně zachycuje zůstavitelovu poslední vůli. V tomto případě však už závěť není veřejnou listinou, ale soukromou.²⁸²

Bez zbytečného odkladu je sepsaná závěť velitelem předána veliteli nadřízeného velitelství a odtud na Ministerstvo obrany, jak uvádí § 1545 odst. 2 NOZ. Toto ministerstvo bez zbytečného odkladu předá závěť do úschovy u notáře podle § 1546 NOZ. I v tomto případě je závěť dle § 35b odst. 2 NotŘ zaevidována v Evidenci právních jednání pro případ smrti.²⁸³

Závěť před velitelem vojenské jednotky České republiky pozbývá platnosti za stejných podmínek jako předchozí dvě z privilegovaných závětí, tedy po uplynutí tří měsíců od data jejího pořízení, a tato doba nezačne běžet ani neběží, dokud není v zůstavitelových možnostech, aby byla závěť pořízena formou notářského zápisu. Pokud se dlouhodobá vojenská mise odehrává v zahraničí, lze považovat tuto dobu za započatou až od okamžiku přicestování zpět do České republiky, jelikož až od této chvíle má voják (případně jiná osoba

²⁷⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 89. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁷⁹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1545. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁸⁰ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 66. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁸¹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 89. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁸² NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 66. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁸³ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 90. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

příslušející k ozbrojeným silám) možnost pořídit ve formě notářského zápisu u českého notáře.²⁸⁴

2.2.4 Svědkové závěti

Na svědky závěti jsou kladeny určité nároky, které upravuje § 1539 až 1541 NOZ. Svědek je poskytovatelem záruky, že zůstavitel je opravdu původcem závěti a že závěť vyjadřuje skutečně jeho vůli.²⁸⁵ V řízení o pozůstalosti má soud možnost předvolat svědka, kterého následně vyslechne na základě § 146 odst. 1 zákona ZŘS.²⁸⁶ Za specifickou situaci považují ústní závěť před třemi svědky, kde se počítá s tím, že svědci budou soudem vyslechnuti. Výslech svědků se provádí dle § 147 ZŘS postupem, který občanský soudní řád stanoví pro důkaz výpovědi svědka, tedy na základě § 126 odst. 1 až 3 OSŘ.²⁸⁷ Jedině za předpokladu, že všichni dědici prohlásí, že netrvají na výsledku svědka, anebo když není výslech možný z důvodu smrti svědka či výskytu závažných okolností, jež výsledku brání (například zdravotní stav svědka), není poté výslech zapotřebí.²⁸⁸ Soud může vyslechnout rovněž osobu, která disponuje informací o dědicích či dalších osobách, jež by mohly mít právo na majetek z pozůstalosti zůstavitele. Výslech svědků je výhodný pro ty, kteří by dědili, pokud by závěť nebyla platná, proto by měli být k výsledku svědků předvoláni, jestliže jsou soudu známy jejich adresy (například z registru obyvatel).²⁸⁹

²⁸⁴ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1545. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁸⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 78. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁸⁶ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 80. ISBN 9788074789397.

²⁸⁷ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1539. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁸⁸ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 62. Právo pro každého (Grada). ISBN 97880271104321.

²⁸⁹ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1539. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Svědék účastníci se pořizování závěti musí být schopný dosvědčit, že zůstavitel a pořizovatel závěti jsou tatáž osoba.²⁹⁰ Vychází se z předpokladu, že svědek zůstavitele buď zná osobně, anebo mu byla prokázána jeho totožnost.²⁹¹ Svědci by se také měli alespoň zběžně ubezpečit, že listina, kterou se chystají podepsat, je opravdu závětí. Mohla by totiž nastat situace, kdy by zůstavitel prohlásil, že se o závěť jedná, nicméně by svědkovi předložil k podpisu ve skutečnosti odlišnou listinu. Není však nutné seznámit se s celou závětí. Pokud zůstavitel podepsal závěť nikoliv za přítomnosti svědků, je potřeba při dotazu svědků potvrdit, že se jedná o jeho vlastnoruční podpis.²⁹²

Svědék může zprostředkovat i další důležité informace o obsahu závěti, místu a okolnostech jejího sepsání či duševní a fyzický stav zůstavitele.²⁹³

Pro platnost závěti vyžadující svědeckví je nezbytný podpis svědka na této listině. Je žádoucí k podpisu připojit doložku, že jde o svědka, a uvést na ni údaje, díky nimž ho lze zjistit. Mezi takové údaje patří zejména jméno a příjmení, datum narození, rodné číslo, telefonní kontakt, adresa bydliště či vztah k zůstaviteli.²⁹⁴

Na svědky privilegovaných závětí jsou oproti obecným požadavkům na svědky závěti kladeny menší nároky. V § 1548 odst. 1 NOZ se stanoví, že svědkem privilegované závěti může být i nezletilá osoba, která dosáhla patnácti let věku, nebo člověk s omezenou svéprávností, avšak pouze za předpokladu způsobilosti věrohodně popsat skutečnosti, které jsou důležité pro platnost závěti.²⁹⁵ Otázku, zda svědek splňuje zmiňovanou podmínku u osoby omezené ve svéprávnosti, posoudí v daném případě ten, kdo sepisuje záznam o závěti, tj. starosta obce, velitel vojenské jednotky či velitel námořního plavidla nebo letadla. K posouzení musí dojít dříve, než je svědek k právnímu jednání

²⁹⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 78. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁹¹ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 61. *Právo pro každého* (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁹² DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1539. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁹³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 80. ISBN 9788074789397.

²⁹⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 78. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

²⁹⁵ Tamtéž

příbrán. U nezletilého staršího patnácti let se již věrohodný popis skutečností významných pro platnost závěti presumuje.²⁹⁶ Svědek musí být schopný ztotožnit zůstavitele jakožto pořizovatele závěti a porozumět zůstavitelovu prohlášení potvrzujícímu, že listina představuje jeho poslední vůli.²⁹⁷ Ustanovení o nezpůsobilosti svědků (§ 1539 odst. 2 a § 1540 odst. 1 NOZ) se užití i u privilegovaných závětí.²⁹⁸

Tabulka 3: Svědkové závěti - druhy

Svědkové závěti	způsobilí svědkové			
	nezpůsobilí svědkové	absolutně nezpůsobilí svědkové		
		relativně nezpůsobilí svědkové	ve vztahu k dědici, kterým je FO	
			ve vztahu k dědici, kterým je PO	

2.2.4.1 Nezpůsobilí svědkové

Nezpůsobilé svědky můžeme rozdělit na absolutně nezpůsobilé a relativně nezpůsobilé.²⁹⁹ (Tabulka 3)

2.2.4.1.1 Absolutně nezpůsobilí svědkové

Absolutně nezpůsobilým svědkem je osoba podle § 1539 odst. 2 NOZ., která není plně svéprávná (nebyla by tedy schopna porozumět účelu a obsahu jednání,

²⁹⁶ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1548. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁹⁷ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 66. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

²⁹⁸ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1548. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁹⁹ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 79. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

kterému by byla přítomna³⁰⁰), a také osoba, která nezná jazyk nebo způsob dorozumívání, ve kterém se projevuje vůle (při podpisu závěti by nemohla zhodnotit, o jakou listinu jde, a nerozuměla by ani zůstavitelovu projevu³⁰¹).³⁰² Svědčit není způsobilá osoba nevidomá, němá nebo neslyšící.³⁰³ Kromě osob nevidomých, neslyšících, němých či nikoliv plně svéprávných nemohou být svědky při sepisování notářského zápisu na základě § 66 NotŘ také osoby, jež nemohou číst či psát, osoby blízké účastníkům, pracovníci notáře, který sepisuje notářský zápis, a osoby mající zájem na právním jednání a jeho obsahu či se jich týká jinak. Za předpokladu, že by v postavení svědka vystupoval někdo z výše uvedených, jednalo by se o neplatné pořízení zůstavitele.³⁰⁴

2.2.4.1.2 Relativně nezpůsobilí svědkové

Mezi relativně nezpůsobilé svědky (§ 1540 odst. 1 NOZ) patří závětní dědic nebo odkazovník, dále osoba blízká závětnímu dědici nebo odkazovníkovi (§ 22 odst. 1 NOZ definuje osobu blízkou jako: „*Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.*“) a také zaměstnanec závětního dědice nebo odkazovníka.³⁰⁵ Tyto osoby jsou nezpůsobilé být svědky u konkrétní závěti, avšak pouze v té části, ve které je jim zůstavován

³⁰⁰ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1539. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁰¹ Tamtéž

³⁰² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 79. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³⁰³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 80. ISBN 9788074789397.

³⁰⁴ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1539. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁰⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 79. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

dědický podíl či odkaz.³⁰⁶ Na základě § 1541 NOZ toto platí i pro vykonavatele závěti nebo osobu, která při pořizování závěti působí jako pisatel, předčítatel, tlumočník či úřední osoba (úřední osobou rozumíme zejména notáře, u privilegovaných závětí se bude jednat také o osoby, jež mohou sepsat závěť - například velitel námořního plavidla).³⁰⁷ Platí tedy, že vykonavatel závěti, její pisatel, předčítatel, tlumočník nebo úřední osoba působící při sepisování závěti nejsou způsobilí svědčit o tom, co se jim zůstává.³⁰⁸ Je to z toho důvodu, že svědkem nemůže být osoba, jež má na prohlášení poslední vůle zůstavitele a jeho obsahu zájem.³⁰⁹ V části týkající se jiných dědiců či odkazovníků není jejich možnost svědčit dotčena.³¹⁰ Část závěti, která by působila ve prospěch svědka, by byla neplatná. Nový občanský zákoník však umožňuje, aby byla část platná, a to pokud je podle § 1540 odst. 2 NOZ buď napsána vlastní rukou zůstavitele za současného připojení jeho podpisu ve smyslu § 561 NOZ (v případě notářského zápisu tento postup nelze uplatnit³¹¹), nebo potvrzena třemi svědky.³¹² V případě potvrzení třemi svědky tedy není potřeba, aby danou část napsal zůstavitel vlastní rukou. Tito svědci musí být způsobilí, nezpůsobilý svědek musí být proto v této části nahrazen způsobilým.³¹³ Jako příklad uvedu situaci u allografní závěti obecné, kde jsou ze zákona vyžadováni dva svědci. V případě, že se jeden ze svědků této závěti stane nezpůsobilým svědčit v určité části závěti

³⁰⁶ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1540. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁰⁷ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 62. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

³⁰⁸ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1541. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁰⁹ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 62. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

³¹⁰ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1540. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³¹¹ Tamtéž

³¹² NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 62. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

³¹³ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1540. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

z důvodu, že byl v této části povolán za dědice, domnívám se, že je nezbytné, aby byli přizváni další dva způsobilí svědci. Bude tak naplněn § 1540 odst. 2 NOZ požadující v dané situaci tři svědky způsobilé svědčit o celé závěti. V praxi by to znamenalo, že budou svědci celkem čtyři, z nichž ten, který je zároveň povolán za dědice, může svědčit pouze v části závěti, která se ho jako dědice netýká. Vystává otázka, zda je potřeba, aby svědek, který je způsobilý svědčit jen v určité části, zůstal v roli svědka. Dle mého názoru je jeho setrvání na pozici svědka irelevantní, jelikož svědectví o celé závěti, a tím tedy i o části, o které je nezpůsobilý svědčit, pokryje svědectví zbývajících tří svědků. Dá se však namítat, že zákonem požadovaný počet svědků je minimální, a proto nelze bránit danému svědkovi pokračovat v jeho funkci. Jako druhou možnou variantu, jak se dá toto ustanovení vyložit, shledávám přítomnost celkem pěti svědků. A to z toho důvodu, že zákonem požadovaní tři svědci by nastoupili pouze ke svědectví o části závěti, o které nemůže svědčit jeden z původních dvou svědků, a o zbývajících části závěti by svědčili původní dva svědci. Na základě výše uvedeného bych uvítala zpřesnění tohoto zákonného ustanovení, aby se vyloučila možnost mnohosti výkladů.

Jestliže je svědek nezpůsobilý pouze ve spojitosti s některým z vícero dědiců, závěť pozbývá platnosti v té části, která směřuje vůči tomuto dědici. Pokud například nastane situace, kdy u dvou dědiců, kteří si mají rozdělit celou pozůstalost rovným dílem v rámci závěti se dvěma svědky, bude některý ze svědků nezpůsobilý ve vztahu k jednomu z dědiců, bude dědit pouze druhý dědic, a to celou pozůstalost. Jedná se o případ uvolněného podílu podle § 1504 NOZ, kdy ostatním dědicům poměrně přiroste podíl dědice, který nedědí.³¹⁴ Pojem poměrně je třeba vyložit tak, že nedochází ke změně vzájemného poměru dědických podílů jednotlivých dědiců. První podmínkou je, že dědic, který nedědí, nedisponuje náhradníkem ani svěřenským nástupcem, když podle § 1512 odst. 1 NOZ představuje povolání za svěřenského nástupce i povolání za náhradníka, anebo pokud z určitých důvodů nemůže dědit ani náhradník. Druhá podmínka spočívá v tom, že všichni dědicové mají dědit rovným dílem či všeobecným

³¹⁴ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1540. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

výrazem představujícím rovné podělení. Pod tímto výrazem rozumíme zejména slova „všem stejně“ či „stejným dílem“. Rovným dílem budou podle § 1500 odst. 1 NOZ dědit také všichni dědicové, pokud zůstavitel neurčil podíly v rámci své pozůstalosti.³¹⁵

Kromě případu, kdy je dědic nezpůsobilý, může k uvolnění dědického podílu dojít například v případě, kdy dědic dědictví odmítne, zřekne se ho, nebo byl vyděděn. Je důležité zmínit, že dědicové nemohou přírůstek například odmítnout. Jediná cesta, jak tuto situaci ovlivnit, je prostřednictvím uzavření dohody o výši dědických podílů před soudem v řízení o dědictví na základě § 1693 NOZ, nebo vzdáním se dědictví podle § 1490 NOZ.³¹⁶

Podle starší právní úpravy zakotvené v § 461 odst. 2 OZ nebylo přirůstání podílů dědicům dříve možné. Starší úprava byla založena na tom, že pokud dědic nezískal dědictví ze závěti, na jeho místo nastoupili dědici ze zákona. Stávající právní úpravu lze pokládat za posilování pozice závěti a vůle zůstavitele, jelikož dochází k omezení přístupu k pozůstalosti dědicům ze zákonné posloupnosti. Za předpokladu, že by zůstavitel nepovolal dědice k celé své pozůstalosti, bude se postupovat podle § 1499 NOZ, případně § 1500 odst. 2 NOZ, na jejichž základě získají zbývající část pozůstalosti zákonní dědici. V § 1500 odst. 2 NOZ se stanoví omezení, že zákonní dědicové nemají právo na zbývající část pozůstalosti, pokud zůstavitel zřejmě povolaným dědicům zůstavil celou pozůstalost, ačkoliv při výpočtu podílů či věci něco přehlédl.³¹⁷

Pokud je dědicem uvedeným v závěti právnická osoba, je nezbytné posoudit vztah této právnické osoby a svědků závěti.³¹⁸ Právnickou osobou rozumíme subjekt, u něhož je typické, že vzniká prostřednictvím fyzických osob a jeho vůle je formována právem povolanými fyzickými osobami. Projev vůle právnické osoby navenek je činěn taktéž pomocí fyzických osob. Tento projev

³¹⁵ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1504. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³¹⁶ Tamtéž

³¹⁷ Tamtéž

³¹⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 79. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

představuje především provádění právních úkonů.³¹⁹ Podle § 1540 odst. 1 NOZ a § 22 odst. 2 NOZ nemůže být svědkem závěti člen statutárního orgánu právnické osoby, zaměstnanec nebo společník právnické osoby a osoby, které mají k právnické osobě jiný podobný vztah, a také osoby, které mají na právnickou osobu vliv na základě dohody či jiné skutečnosti. Jednání těchto svědků může být ovlivněno vazbou na právnickou osobu, a proto jejich svědectví nemusí být věrohodné a pravdivé. Tito svědci jsou považováni za relativně nezpůsobilé svědky.³²⁰

2.2.5 Mlčenlivost

Podle § 1550 NOZ mají při pořízení závěti svědci a jiné osoby, mezi které patří pisatel, předčítatel, tlumočník, schovatel nebo úřední osoba, povinnost zachovat mlčenlivost o obsahu zůstavitelovy vůle, pokud není zřejmá jiná vůle zůstavitele.³²¹ Tato jiná vůle může vyplývat z explicitního vyjádření zůstavitele, anebo z jiných okolností.³²² Vyzrazení jeho poslední vůle může zůstaviteli zapříčinit různé nepříjemnosti, proto mu musí v takovém případě daná osoba odčinit způsobenou újmu (majetkovou i nemajetkovou).³²³ Příkladem lze uvést vznik újmy způsobené zůstavitelovi tím, že se o něj přestala starat určitá osoba (která pro něj zajišťovala například nákupy) jako následek toho, že se dozvěděla, že jí zůstavitel neplánuje zanechat nic ze své pozůstalosti. Osoba, jež zapříčinila vyzrazení dané informace, bude povinna nahradit zůstaviteli újmu, v tomto případě mu bude muset zaopatřit nákupy, o které její vinou přišel.³²⁴

³¹⁹ Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 03.05.2006 sp. zn. 21 Cdo 2600/2005 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-15]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³²⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 79. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³²¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 81. ISBN 9788074789397.

³²² *Občanský zákoník.justice: Důvodová zpráva k NOZ, konsolidovaná verze* [online]. [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

³²³ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 67. *Právo pro každého* (Grada). ISBN 9788027104321.

³²⁴ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer § § 1550. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Povinnost mlčenlivosti se uplatní i u sepisování dalších listin, u nichž jsou nezbytné náležitosti shodující se s těmi pro závěť.³²⁵ Může se jednat například o situaci, kdy zůstavitel svou závěť prostřednictvím výslovného prohlášení odvolá či vydědí nepominutelného dědice.³²⁶ Ochrana zůstavitele v podobě povinnosti mlčenlivosti trvá pouze za jeho života, po smrti se preferuje ochrana dědiců, tudíž je potřeba odhalit obsah závěti, aby došlo k uskutečnění zůstavitelovy vůle.³²⁷ S tím souvisí § 141 odst. 1 ZŘS, podle něhož sdělí na výzvu soudu skutečnosti relevantní pro řízení a rozhodnutí o pozůstalosti každý, kdo si je takových informací vědom. Odmítnout tak učinit lze jen v případě, kdy to dané osobě umožňuje OSŘ ve funkci svědka. Podle odst. 2 daného ustanovení platí zároveň povinnost na výzvu soudu vydat pořízení pro případ smrti či jinou listinu, která je důležitá pro řízení a rozhodnutí o pozůstalosti.³²⁸

Z důvodové zprávy k NOZ vyplývá, že OZ úpravu mlčenlivosti neznal, přestože bylo zjevné, že odhalení informací, jako například koho zůstavitel označil za dědice nebo odkazovníka či komu nemá v úmyslu nic zůstavit nebo odkázat, mohlo mít na zůstavitele negativní dopad. Vzhledem k absenci této úpravy se navrhlo, aby každá osoba účastnící se pořízení závěti podléhala povinnosti mlčenlivosti a s tím spojené povinnosti k náhradě újmy způsobené zůstaviteli v případě jejího porušení. Je také potřeba uvést, že tento návrh neměl za cíl vytvořit úpravu tajných závětí, které se ve spojení s otevřenými závěťmi objevují v některých evropských právních úpravách, je tomu tak například v Řecku, Itálii, Francii či Japonsku. Návrh byl nicméně založen na ideji, že závěť je otázkou zůstavitelova soukromí a předpokládá se, že není v jeho zájmu, aby došlo ke zveřejnění obsahu daného pořízení pro případ smrti.³²⁹

³²⁵ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 67. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

³²⁶ *Občanský zákoník.justice: Důvodová zpráva k NOZ, konsolidovaná verze* [online]. [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

³²⁷ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 67. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

³²⁸ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1550. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³²⁹ *Občanský zákoník.justice: Důvodová zpráva k NOZ, konsolidovaná verze* [online]. [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Na základě § 56 odst. 1 písm. a) NotŘ platí povinnost zachovávat mlčenlivost pro notáře, a to o veškerých skutečnostech, které zjistil ve spojitosti s notářskou činností ve smyslu § 2 NotŘ a jinou činností podle § 3 odst. 1 a 2 NotŘ a které mohou mít vliv na oprávněné zájmy účastníka právního jednání, o němž se sepsal notářský zápis. Podle § 56 odst. 7 NotŘ se tato povinnost uplatní též na zaměstnance notáře (nikoliv však mezi notářem a jeho pracovníky vůči sobě navzájem) a zaměstnance notářské komory a Komory. Povinnost přetrvává i v případě, že byl jejich pracovní poměr ukončen.³³⁰

2.2.6 Zrušení závěti v současnosti

Zůstavitel má dle § 1575 odst. 1 NOZ právo kdykoli zrušit buď celou závěť, nebo její některá ustanovení (například zůstavitel vyjme ze závěti některého z dědiců³³¹).³³²Jedná se tak o výlučný projev testovací svobody.³³³ Pokud by zůstavitel prohlásil, že jakékoliv jeho budoucí pořízení pro případ smrti bude neplatné, nebo že budou neplatná pořízení, která nebudou splňovat konkrétní formu, bude se jednat o nicotné prohlášení, ke kterému se nepřihlíží. Pro zrušení závěti je potřeba osobního provedení takového právního jednání, dále je vyžadována způsobilost zůstavitele totožně jako u pořízení závěti.³³⁴

Prvním způsobem zrušení závěti je pořízení závěti pozdější. Podle § 1576 NOZ se dřívější závěť ruší jen v takové části, v jaké neobstojí vedle závěti pozdější.³³⁵ Při pořizování nové závěti se může zůstavitel rozhodnout pro libovolnou formu závěti, není důležitá forma předchozí závěti. V případě, že by od doby pořízení první závěti do pořízení nové došlo ke změně

³³⁰ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1550. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³³¹ Tamtéž, § 1575

³³² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 107. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³³³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 93. ISBN 9788074789397.

³³⁴ DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. § 1575. [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³³⁵ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. *Základy soukromého práva*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 107. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

zůstavitelova duševního stavu, pak by soud mohl rozhodnout o omezení jeho svéprávnosti a nová závěť by musela mít formu notářského zápisu. Může nastat i situace, že zůstavitel pořídí dědickou smlouvu, a zruší tím tak dříve sepsanou závěť, pokud nemohou vedle sebe obstát. Také může dojít k tomu, že jestliže zůstavitel uchoval starší závěť a novější je zrušena, platnost starší závěti se obnoví. Dle § 1580 NOZ se jedná o vyvratitelnou právní domněnku, že je dřívější závěť platná, a fikci, že nedošlo k jejímu zrušení. Tento postup nebyl přípustný u OZ, starší závěť nemohla obživnout.³³⁶ Z mého pohledu považuji předchozí úpravu za přijatelnější, jelikož věřím, že pokud se zůstavitel rozhodne k sepsání nové závěti, která neobstojí vedle původní, nemá v úmyslu zachovat v platnosti text původní závěti. Jestliže novou závěť posléze zruší, není jisté, že si přeje starší závěť obnovit, a proto by tak nemělo být učiněno automaticky. Zůstavitel si například nemusí vůbec uvědomit, že má starší závěť někde schovanou. Dále se například obávám, že, přestože neznalost zákona neomlouvá, většina zůstavitelů se bude spíše domnívat, že pokud již jednou starší závěť porízením nové zrušili, nebude se podle ní v dědickém řízení už nikdy postupovat. Tuším, že zavedení tohoto ustanovení mohlo mít za cíl soulad s hierarchií dědických titulů (ačkoliv z důvodové zprávy k NOZ lze zjistit pouze to, že má tato úprava odpovídat evropským standardům a vyhovovat obvyklému lidskému chápání³³⁷), tedy že dědění ze závěti má přednost před děděním ze zákona, a proto je snaha obnovit platnost zůstavitelovy závěti. Pokud však zůstavitel zrušil původní závěť a následně i novou, je možné, že si právě přeje, aby došlo k nástupu zákonné dědické posloupnosti. Z ustanovení je sice zřejmé, že se ohledně platnosti starší závěti jedná o právní domněnku, kterou lze vyvrátit, to však může být po smrti zůstavitele značně obtížné. Na základě výše uvedeného se domnívám, že u tohoto ustanovení hrozí, že nebude naloženo s majetkem zůstavitele v jeho zájmu.

Druhým způsobem zrušení závěti je odvolání původní závěti, čemuž se věnují § 1577 až § 1580 NOZ. Odvolání je možné uskutečnit výslovně, konkludentně nebo vydáním závěti porízené ve formě veřejné

³³⁶ DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 95. ISBN 9788074789397.

³³⁷ *Občanský zákoník.justice: Důvodová zpráva k NOZ, konsolidovaná verze* [online]. § 1580. [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

listiny. Pro výslovné odvolání je dle § 1577 NOZ potřeba dodržet formu požadovanou pro pořízení závěti. Forma původní závěti a jejího odvolání nemusí být totožná. Konkludentním odvoláním závěti rozumíme zničení listiny se zaznamenanou závětí (například skartací).³³⁸ U tohoto způsobu zrušení závěti absentuje výslovný projev vůle zůstavitele.³³⁹ Aby byla závěť skutečně odvolána, musejí být dle § 1578 odst. 1 NOZ zničeny všechny stejnopisy závěti.³⁴⁰ K odvolání stačí i porušení listiny se závětí například natržením či přeškrtnutím.³⁴¹ Jestliže zůstavitel požádá o vydání originálu závěti, která byla pořízena formou notářského zápisu, pak je podle § 1579 odst. 1 NOZ závěť odvolána. Tento originál si musí zůstavitel převzít osobně.³⁴²

3. Další dědické tituly a pořízení pro případ smrti

3.1 Právní důvod dědění

Právní důvod dědění neboli dědický titul je předpokladem dědění a na jeho podkladě svědčí dědici dědické právo. Jak uvádí § 1476 NOZ, rozlišujeme tři dědické tituly. Jsou jimi dědická smlouva, závěť a zákon. Dědický titul se uplatňuje buď jako samostatný, nebo stojí vedle dalšího dědického titulu. Pokud zůstavitel nesepsal závěť ani dědickou smlouvu, potom zůstane jediným dědickým titulem zákon a k dědění nastupují zákonní dědici. Jestliže zůstavitel do závěti zahrne jen část své pozůstalosti, pak je závěť zahrnující tuto část považována za první dědický titul. Zbývající zůstavitelova pozůstalost se stává předmětem dědění ze zákona, což je druhý dědický titul. V takovém případě se jedná o souběh dědických titulů.³⁴³

³³⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 108. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³³⁹ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 77. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

³⁴⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 108. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³⁴¹ NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 77. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.

³⁴² CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 108-109. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³⁴³ Tamtéž, s. 22-23

3.1.1 Dědická posloupnost

Dědická posloupnost je spjatá s dědickými tituly a může se jednat o testamentární dědickou posloupnost nebo intestátní dědickou posloupnost.³⁴⁴

Pokud zůstavitel pořídil závěť nebo dědickou smlouvu, jedná se poté o testamentární dědickou posloupnost. Tato dědická posloupnost je prioritní oproti zákonné dědické posloupnosti. Hierarchie dědických titulů z pohledu právní síly je následující: dědická smlouva, závěť a naposledy zákon.³⁴⁵

Pravidly stanovenými v § 1633 až 1641 NOZ se dědická posloupnost řídí tehdy, jestliže zůstavitel nepořídil závěť ani dědickou smlouvu. Poté jde o zákonnou (intestátní) dědickou posloupnost.³⁴⁶ Intestátní dědická posloupnost se zaměřuje na zachování majetkových hodnot v rodině, pramení z rodinné, příbuzenské nebo podobné vazby daných osob k zůstaviteli.³⁴⁷ Jedná se tedy o projev tzv. zásady zachování hodnot, která se zabývá hodnotami, které vybudovaly předchozí generace, a jejich zachováním pro generace následující. V dědickém právu se tato zásada projevuje konstrukcí dědických tříd, které udávají zákonnou dědickou posloupnost. Šest dědických tříd zahrnuje příbuzenstvo zůstavitele, a to od jeho dětí až po sestřenice a bratrance. Tyto třídy mají zabránit, aby pozůstalost připadla státu jako odúmrtí a zůstala rodině zůstavitele.³⁴⁸ Tato zásada klade důraz na rodinnou mezigenerační solidaritu, díky níž mají na základě zákonné dědické posloupnosti osoby spřízněné se zůstavitelem či jemu blízké právo na pozůstalost. Jedná se o princip familiarizace. Prostřednictvím pořízení pro případ smrti zůstavitel sám rozhodne o tom, na koho pozůstalost přejde. Pokud tak zůstavitel neučiní, stanoví to zákon. Částečně dědické právo plní i sociální funkci, kdy podle § 1665 a násl. NOZ upravuje právo určitých osob na zaopatření.³⁴⁹

³⁴⁴ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 24. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³⁴⁵ Tamtéž

³⁴⁶ Tamtéž

³⁴⁷ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 116. ISBN 9788074789397.

³⁴⁸ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 8. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³⁴⁹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 23. ISBN 9788074789397.

3.2 Pořízení pro případ smrti

S dědickými tituly úzce souvisí pořízení pro případ smrti, která vymezuje § 1491 NOZ. Patří sem závěť, dědická smlouva a dovětek.³⁵⁰

3.2.1 Dědická smlouva

Toto pořízení pro případ smrti upravuje § 1582 až 1593 NOZ. Jde o dvoustranné právní jednání, kdy zůstavitel povolává za dědice (popřípadě odkazovníka) druhou smluvní stranu nebo třetí osobu a tato druhá strana to přijímá, jak uvádí § 1582 odst. 1 NOZ. Dle § 1582 odst. 2 NOZ se dědická smlouva pořizuje jedině formou notářského zápisu. Zůstavitel sjednává dědickou smlouvu obvykle k dobru druhé smluvní strany, jíž je smluvní dědic. Dědickou smlouvu je však možné uzavřít i ve prospěch třetí osoby, která ale nepředstavuje smluvní stranu.³⁵¹

Smluvní dědic má díky dědické smlouvě zajištěno, že bude skutečně dědicem, protože bez jeho vědomí nemůže zůstavitel dědickou smlouvu na rozdíl od závěti změnit nebo zrušit.³⁵² Zůstavitel není omezen v nakládání se svým majetkem, pokud uzavřel dědickou smlouvu. V případě, že by zůstavitel pořídil ještě závěť či další dědickou smlouvu, anebo darovací smlouvu, které by byly neslučitelné s danou dědickou smlouvou, mohlo by z pozice smluvního dědice dojít k dovolání se relativní neúčinnosti zmíněných právních jednání.³⁵³ Zůstavitel může prostřednictvím dědické smlouvy získat určité plnění ze strany smluvního dědice, což znamená, že dědic má vůči zůstaviteli nějakou povinnost. Jako příklad lze uvést zajišťování pravidelné péče nebo peněžního obnosu. Z toho vyplývá, že dědická smlouva může být bezplatná i úplatná, a smluvní dědic se tedy stává dědicem bezplatně či úplatně.³⁵⁴

³⁵⁰ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 25-26. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³⁵¹ Tamtéž, s. 114

³⁵² Tamtéž

³⁵³ Tamtéž, s. 117

³⁵⁴ Tamtéž, s. 114-115

Jestliže není v dědické smlouvě explicitně dohodnuta možnost jejího zrušení nebo tak nestanoví zákon, pak je dědická smlouva jednostranně nezrušitelná.³⁵⁵

3.2.2 Dovětek

Dovětek neboli kodicil je pořízením pro případ smrti, jemuž se věnuje § 1498 NOZ. Na rozdíl od závěti není dědickým titulem, jelikož nepovolává dědice. Zůstavitel má možnost díky dovětku nařídit odkaz, nebo uvést vedlejší doložky v závěti, mezi něž patří příkaz, podmínka a doložení času. Rozlišujeme dovětek testamentární a intestátní. Dovětek testamentární doplňuje závěť. Dovětek intestátní je pořízen samostatně (závěť není sepsána), vztahuje se na dědice určené dle zákonné dědické posloupnosti.³⁵⁶ Dovětek představuje jednostranné, odvolatelné a neadresované právní jednání. Toto jednání je osobní, nepřipouští se, aby zůstavitele zastoupila jiná osoba.³⁵⁷ V § 1498 NOZ se stanoví, že: „*Co je stanoveno o závěti, platí obdobně i o dovětku.*” Formální požadavky na závěť se tedy uplatní i v případě dovětku.³⁵⁸

³⁵⁵ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 85. Právní praxe. ISBN 9788074002663.

³⁵⁶ CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 109-111. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.

³⁵⁷ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. s. 53-54. ISBN 9788074789397.

³⁵⁸ Polišínská Petra a kolektiv autorů, Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek X - Dědické právo (§ 1475-1720), CODEXIS publishing, 01.09.2018. § 1498. [cit. 17.03.2023] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

Závěr

Výsledkem mé diplomové práce je ucelené zpracování tématu formy závěti, a to v rámci stávající i starší právní úpravy. Vzhledem k úzké souvislosti s hlavním tématem přibližuje diplomová práce též obecně závěť, další dědické tituly a pořízení pro případ smrti.

Úvodní část diplomové práce vysvětluje pojem závěť, což je významné pro porozumění celé diplomové práci. Následně se věnuje zásadám ve vztahu k závěti, jelikož na těchto zásadách dědění ze závěti stojí. Za stěžejní zásadu shledávám zásadu volnosti zůstavitele ve volbě dědice, jež pojednává o autonomii vůle zůstavitele ohledně výběru osob, které povolá za své dědice. Pořízení závěti je spojeno s nakládáním se zůstavitelovou pozůstalostí po jeho smrti a tato zásada je oproti ostatním zmíněným založena na ochraně zůstavitele, proto ji považuji za nejvýznamnější. Dále jsem se zaměřila na podmínky platnosti závěti, kde se vzhledem k tomu, že je závěť právním jednáním, užijí i ustanovení z obecné části NOZ o právním jednání. Mezi podmínky platnosti patří například nezbytnost pořídit závěť osobně, svobodná, vážná a podstatného omylu prostá vůle, anebo písemná forma, nejedná-li se o privilegovanou závěť. Poté jsem se věnovala výkladu a rozsahu závěti, kdy mě u výkladu zaujal tzv. mystický testament, čímž rozumíme listinu, jejíž náležitosti se shodují s náležitostmi závěti, a zůstavitel na takovou listinu odkazuje kvůli interpretaci své závěti. Ve vztahu k případnutí pozůstalosti dědicům jsem definovala pojem pozůstalost, dále jsem například objasnila, jaká práva a povinnosti se do pozůstalosti nezahrnují, či popsala, jak rozdělení pozůstalosti probíhá. Ke konci úvodní části jsem se zaměřila na situaci, kdy závětní dědic nedědí a jak se ohledně jeho podílu, tedy tzv. uvolněného podílu, dále postupuje.

Hlavní část mé diplomové práce pojednávající o formách závěti jsem pro vyšší přehlednost rozčlenila stran právní úpravy na historickou část a současnost. V rámci historického pojetí jsem porovnávala právní úpravu forem závěti ve třech odlišných právních předpisech (OZO, ObčZ, OZ), a to v různých zněních od roku 1925 do počátku účinnosti NOZ, jež nastala 1. 1. 2014. Ke konkrétním obdobím jsem též připojila, jakým způsobem mohla být závěť zrušena. Závěrem této podkapitoly jsem vytvořila pro shrnutí tabulku, na jejímž

základě si lze s každým uvedeným zněním spojit jednotlivé formy závěti. Z tabulky vyplývá například skutečnost, že pořízení společné závěti manželů bylo možné pouze v právní úpravě OZO. Ke změně nedošlo v tomto případě ani s účinností NOZ. Domnívám se, že společná závěť více osob nenašla své zastoupení v novější právní úpravě z toho důvodu, že závěť představuje závažné právní jednání a v případě neshod mezi zůstaviteli by mohlo dojít k ohrožení náležitostí vůle některého z nich. Z tabulky je též zřejmé, že pořídit závěť ve formě holografní závěti a notářského zápisu umožňovaly všechny právní úpravy. Předpokládám, že je tomu tak proto, že vlastnoruční sepsání je pro většinu osob nejjednodušším způsobem pořízení závěti, notářský zápis pokládám naopak za nejjistější formu závěti.

U současné právní úpravy rozlišujeme závěť ve formě soukromé listiny, veřejné listiny a oproti právní úpravě v ObčZ a OZ došlo k opětovnému zařazení privilegované závěti, o níž pojednával původně OZO. Jednotlivé formy včetně jejich dalšího dělení jsem zahrnula pro vyšší orientaci do tabulky.

Závěť soukromou listinou dále dělíme na holografní závěť a allografní závěť. V případě holografní závěti jsem se kromě samotné definice soustředila na to, jaký podklad je pro sepsání vlastnoruční závěti potřeba. Překvapilo mě, že lze tuto formu závěti sepsat na jakýkoliv podklad, který poskytne permanentní zaznamenání, například na dřevěnou desku. Zároveň jsem se věnovala třeba vhodnosti uvedení data pořízení závěti či osobě, jež holografní závěť pořizuje. Platné pořízení je zachováno i v případě, kdy plně svéprávná osoba nemůže pro své fyzické postižení užít pro sepsání závěti ruce, namísto toho závěť pořídí například pomocí prstů na nohou. U holografní závěti se judikatura hojně zabývala písmem závěti a náležitostmi podpisu. Allografní závěť má dvě podoby, a to obecnou a zvláštní. U allografní závěti obecné jsem se zaměřila zejména na konkrétní podmínky, za kterých ji lze pořídit, a na požadavky na svědky. Zajímavé je, že svědka je dle judikatury možné určit i konkludentně. V případě allografní závěti zvláštní jsem definovala nevidomého zůstavitele a zůstavitele se smyslovým postižením, jenž nemůže číst a psát. Pod pojmem smyslové postižení se skrývá například senzomotorická porucha po cévní mozkové příhodě. Jednou z náležitostí allografní závěti zvláštní je podpis zůstavitele, který však může být nahrazen vlastním znamením, jímž rozumíme třeba otisk prstu. Dále jsem zmínila

ZKSNK, který poskytuje vymezení osoby neslyšící a hluchoslepé. Vzhledem k tomu, že se osoba nevidomá a osoba se smyslovým postižením může rozhodnout k pořízení závěti též formou veřejné listiny, vyjádřila jsem se krátce i k této skutečnosti.

V následující podkapitole pojednávající o závěti ve formě veřejné listiny jsem se zaměřila zejména na osobu notáře, obsah notářského zápisu a jeho evidenci, o kterou se stará Notářská komora České republiky na základě předpisu o Evidenci právních jednání pro případ smrti. U notářského zápisu je důležité rozdělení na fakultativní a obligatorní pořízení, kdy u fakultativního pořízení jde o dobrovolnou volbu zůstavitele pořídit závěť ve formě notářského zápisu, zatímco u obligatorního pořízení se jedná o povinnost určitých osob tuto formu využít. Příkladem osoby, která podléhá povinnosti pořídit ve formě notářského zápisu, je nezletilý starší patnácti let, jenž doposud nenabyl plné svéprávnosti.

Privilegované závěti jsem rozčlenila na závěť před třemi svědky, závěť před starostou obce, závěť před velitelem námořního plavidla nebo letadla a závěť před velitelem vojenské jednotky České republiky. Všechny druhy jsem blíže rozvedla včetně uvedení konkrétních situací, jejichž přítomnost představuje pro platné pořízení takové závěti podmínku, a zaměřila se též na omezenou časovou platnost. V případě závěti před velitelem námořního plavidla nebo letadla jsem například vyjádřila svůj odlišný názor oproti pohledu Petra a Moniky Novotných ve vztahu k posuzování existence požadované situace, a to u této formy závěti v porovnání se závětí před starostou obce.

Vzhledem k tomu, že svědectví tvoří v případě některých forem závěti nezastupitelnou roli, věnovala jsem samostatnou podkapitolu svědkům závěti. Formulovala jsem především účel funkce svědka, jeho výslech, který se provádí postupem stanoveným v ZŘS. Zdůraznila jsem oproti obecným požadavkům na svědky menší nároky kladené na svědky privilegované závěti, kdy za určitých okolností může být svědkem například i osoba s omezenou svéprávností. Dále jsem v rámci tabulky představila dělení svědků na způsobilé a nezpůsobilé, přičemž nezpůsobilým svědkům jsem se dále věnovala v podobě absolutně i relativně nezpůsobilých. Za významnou považuji i povinnost svědků a dalších osob dodržovat mlčenlivost o obsahu zůstavitelovy vůle, která chrání osobu zůstavitele. V současné době je možné závěť zrušit dvěma způsoby, a to

pořízením závěti pozdější, anebo odvoláním původní závěti. Oba tyto způsoby se objevovaly i v rámci historického pojetí, ovšem s tím rozdílem, že zničení listiny je v současnosti zahrnuto v rámci odvolání závěti, zatímco ve starší právní úpravě se zničení považovalo za samostatný důvod vedoucí ke zrušení závěti.

Na základě skutečnosti, že se závěť řadí mezi dědické tituly a pořízení pro případ smrti, jsem v závěru své diplomové práce přiblížila i další tituly a pořízení, jež do dané skupiny náleží. Dědické tituly tvoří též dědická smlouva a zákon, u pořízení pro případ smrti rozlišujeme kromě závěti dovětek a rovněž dědickou smlouvu.

Cizojazyčné resumé

This diploma thesis is dedicated to the topic of forms of a last will and testament. I have chosen this topic as a result of my own interest in the field of notary office, in which I would like to be employed after my graduation. Another reason for my choice was the fact that everybody can come into contact with forms of a last will and testament, so I find very useful to deepen the knowledge in this area. The last thing that encouraged me to devote my diploma thesis to this topic was my amazement about all the options which a testator has to make their will, even under some difficult circumstances. Testator's bad state of health, an unusual or a dangerous situation in which they occur, mean no obstacle.

The diploma thesis consists of three chapters, which are further subdivided into subchapters. In the introductory part I expounded the term of a last will and testament, I described some principles associated with a last will and testament, requirements for its validity, its interpretation and scope, allocation of estate to inheritors and a released share and its accretion.

The main part of my diploma thesis called forms of a last will and testament is divided into two subchapters, the first one provides insight into the forms of a last will and testament within the historical development, the second one concerns the forms of a last will and testament at present time. As part of the historical development, I compared the legal regulation of forms of a last will and testament in three different laws and diverse periods of time, since the year of 1925 up to the legal force of the new Civil Code. In the second subsection I distinguished among a will made by a private deed, a public deed and a privileged testament.

The testament made by a private deed is subdivided into a holographic will and an allographic will, the allographic will includes an allographic general will and an allographic special will.

The testament made by a public deed is known in two forms, there are an optional and an obligatory will in the form of a public deed.

The privileged testament includes four forms, namely a will before three witnesses, a will before the mayor of a municipality, a will before the commander

of a naval vessel or an aircraft, and a will before the commander of a military unit of the Czech Republic.

The next three subchapters are focused on witnesses to wills, confidentiality and revocation of wills in the present.

Last but not least, there is a closing chapter which deals with other succession titles and acquisition on death except for a testament.

Seznam použitých pramenů

Odborná literatura

- CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Martin MUZIKÁŘ. Základy soukromého práva. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova skripta. ISBN 9788074006845.
- NOVOTNÝ, Petr a Monika NOVOTNÁ. Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788027104321.
- DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 9788074789397.
- SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 9788074002663.
- BÍLEK, Petr a Martin ŠEŠINA. Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Praha: C.H. Beck, 2001. Zákony s poznámkami. ISBN 80-7179-590-9.
- SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů. Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-146-7.
- ŠEŠINA, Martin, Ladislav MUZIKÁŘ a Petr DOBIÁŠ. Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního : praktická příručka. Praha: Leges, 2019. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-345-2.

Právní předpisy

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., Obecný zákoník občanský. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Judikatura

- Rozhodnutí (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 27.01.1983 sp. zn. 4 Cz 82/82 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 03.04.2008 sp. zn. 21 Cdo 1744/2007 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 19.12.2001 sp. zn. 30 Cdo 1975/2001 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Rozhodnutí (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 01.06.1929 sp. zn. Rv II 572/28 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- Rozhodnutí (Rc) Krajský soud v Brně ze dne 06.08.1999 sp. zn. 18 Co 397/98 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 20.03.2013 sp. zn. 21 Cdo 2346/2011 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 29.11.2005 sp. zn. 30 Cdo 2567/2004 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-13]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 24.10.2006 sp. zn. 21 Cdo 2203/2006 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-14]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 27.04.2011 sp. zn. 21 Cdo 2120/2009 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-15]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 30.10.2017 sp. zn. 21 Cdo 4880/2016 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-15]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 25.02.2013 sp. zn. 21 Cdo 3373/2011 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-15]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 31.03.2009 sp. zn. 21 Cdo 51/2008 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 19.12.2017 sp. zn. 21 Cdo 4234/2016 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 28.04.1997 sp. zn. 2 Cdon 988/96 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 27.02.2012 sp. zn. 21 Cdo 341/2010 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-14]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR - senát ze dne 03.05.2006 sp. zn. 21 Cdo 2600/2005 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-15]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Komentáře

- DVOŘÁK, J., FIALA, J., ŠEŠINA, M., ŠVESTKA, J., WAWERKA, K. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-8-6]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Polišenská Petra a kolektiv autorů, *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou - Svazek X - Dědické právo (§ 1475-1720)*, CODEXIS publishing, 01.09.2018 [cit. 17.03.2023] Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®

Jiné online prameny

- *Občanský zákoník.justice: Důvodová zpráva k NOZ, konsolidovaná verze* [online]. [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

- *Notářská komora České republiky: Předpis Notářské komory České republiky o Evidenci právních jednání pro případ smrti* [online]. 2013 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/predpisy/Evidence_pravnich_jednani_pro_pripad_smrti.pdf
- *Právní prostor: Pravost závěti jako soukromé listiny musí prokazovat ten, kdo ji předkládá* [online]. 2022 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/ns-pravost-zaveti-jako-soukrome-listiny-musi-prokazovat-ten-kdo-ji-predklada>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Srovnání forem závěti v jednotlivých letech v rámci historického vývoje	23
Tabulka 2: Formy závěti v současnosti - dělení	27
Tabulka 3: Svědkové závěti - druhy	63